

1. PRESENTACIÓ

Els nous usos del sòl, els canvis en la propietat, i sobretot, la manca d'informació sistematitzada sobre la xarxa de camins existents en els diferents municipis, així com de la seva titularitat, fan que la gestió d'aquests camins s'hagi convertit en una qüestió problemàtica.

El desconeixement de la titularitat o fins i tot de les característiques d'aquests camins, propicia el tancament i destrucció de molts d'ells.

Per tal de col·laborar amb els ajuntaments en l'aclariment dels dubtes que es poden presentar en la gestió dels citats camins, el Consell de Mallorca elabora el catàleg de camins dels diferents termes municipals, amb els següents objectius:

-Recopilar la documentació existent sobre els camins, que permeti aclarir la titularitat dels mateixos.

-Recollir informació sobre l'estat actual de cada un dels camins, amb especial incidència en els aspectes tipològics, constructius, etc.

-Sistematitzar la informació, de tal manera que aquesta sigui aprofitable per a l'elaboració del planejament urbanístic i de l'Inventari de Béns d'Entitats Locals.

Tot i l'esforç realitzat per a la recerca de documentació que defineixi la titularitat dels camins, el catàleg s'ha de considerar com un document obert a l'aportació de noves dades documentals que ajudin a aclarir encara més aquesta titularitat.

Honorable Catalina Mª Bover i Nicolau.
Consellera Delegada de Foment i Ocupació.

2. INTRODUCCIÓ

2.1. CONSIDERACIONS JURÍDIQUES

2.1.1. LA PROPIETAT DELS CAMINS PÚBLICS

Definició

A l'hora de parlar de la propietat dels camins públics ens hem de remetre als articles 344 del Codi Civil i 74.1 del Text refós de Règim Local:

Art. 344 del Codi Civil: "*Son bienes de uso público, en las provincias y los pueblos los caminos provinciales y los vecinales, las plazas, calles, fuentes y aguas públicas de servicio general, costeadas por los mismos pueblos o provincias*".

Art. 74.1 del Text Refós de Regim Local: "*Son bienes de uso público local, los caminos y carreteras, plazas, calles, paseos, parques, aguas, fuentes, canales, puentes y demás obras públicas de aprovechamiento o utilización generales cuya conservación y policía sean de la competencia de la Entidad Local*".

Aquests dos articles defineixen els camins públics quan tenen un ús públic o general i són competència de l'Entitat Local, o hi ha hagut una intervenció d'aquesta entitat exercitant les funcions de conservació i policia dels mateixos. D'aquests dos elements, el més important és l'ús públic, en aquest sentit podem citar la sentència del TS. de 3 de juliol de 1.961 (art. 2.984). "*Para que un camino rural sea de dominio público no es necesario que tal vía tenga, por su origen y condiciones de sostenimiento las características de una obra pública, a la que haya de aplicar la especial legislación sobre carreteras o caminos vecinales; se ha probado el uso público inmemorial, y no se justifica el carácter o condición de privado*". També és evident que dins aquesta definició de l'article 344 del C.C. també hi entren aquells camins de muntanya o rurals, sempre i quan es donin les circumstàncies esmentades anteriorment: ús públic i que la seva conservació sigui competència de l'Administració (Sentència del TS. de 9 de juliol de 1.981, art. 3241).

2.1.2. RÈGIM JURÍDIC DELS CAMINS PÚBLICS

Els camins com a béns d'ús públic són: inalienables, inembargables e imprescriptibles (art. 80 de la LBRL).

D'aquest tres elements el que ara més ens interessa, pel que fa als camins, és el fet de la imprescriptibilitat, ja que evita que els propietaris colindants pel fet de tancar el camí durant un determinat temps pugui arribar a adquirir la seva propietat per prescripció adquisitiva (usucapió). L'única excepció a tal afirmació seria l'aplicació de l'article 8.5 de l'antic REGLAMENT DE BÉNS DE L'ANY 1955, article que preveu una desafectació tàcita d'un bé com d'ús públic pel transcurs de 25 anys, i que per tant a partir de tal data, es podria usucapir. Però el cert és que la dubtosa constitucionalitat d'aquest article -que de fet va en contra del que deia l'antiga Llei de Règim Local de l'any 1955-, juntament amb la seva derogació pel nou reglament de BÉNS de l'any 1.986, i així com, els llargs terminis que estableix, el fan pràcticament inaplicable.

2.1.3. ACCÉS AL REGISTRE DE LA PROPIETAT

L'article 5.2 del Reglament Hipotecari estableix: *"No obstante lo dispuesto en el artículo anterior , quedan exceptuados de la inscripción:*

2ª Los bienes municipales y provinciales de dominio y uso público conforme a la legislación especial"

Per tant no són inscribibles els béns municipals d'ús públic, entre els quals, hi ha d'acord amb el ja esmentat art. 74.1 del TRRL, els camins. En aquest sentit tenim al STS. del 23 de setembre de 1.980 la qual afirma *"Una vía municipal de uso público no necesita constar en el Registro de la Propiedad para ser eficaz, frente a todos, tal como se desprende de su naturaleza jurídico-pública (Extra comercio) consagrada en el art. 188 y concordantes LRL en armonía con lo dispuesto en el art. 5 RH"*.

També hem de dir que el fet que un camí consti com a privat dins la descripció registral d'una finca no és un element decisiu, ja que la fe pública registral no empara la descripció de la realitat física de la finca inscrita.

Per tant, i davant la impossibilitat d'accés al Registre de la Propietat, encara es reforça més la necessitat de controlar i protegir aquestes vies.

2.1.4. INVENTARI DE BÉNS DE LES CORPORACIONS LOCALS

Aquest control sobre els camins pot venir per incorporar-los a l'INVENTARI DE BÉNS DE LES ENTITATS LOCALS, inventari obligatori (art 17. del Reglament de Béns de les Entitats Locals (RBEL) i regulat, bàsicament a l'article 20.G de l'esmentat text, pel que fa als camins:

20 g) *"Tratándose de vías públicas, en el inventario deberán constar los datos necesarios para su individualización, con especial referencia a sus límites, longitud y anchura"*.

Al respecte hem d'esmentar que:

a) Estam davant un inventari purament administratiu. Serveix a la pròpia Corporació pel control dels seus BÉNS, per tant, la seva inscripció no és constitutiva. No essent necessària, ni tampoc és regulada, cap tràmit d'informació pública per a procedir a inventariar un bé que, ja de fet, pertany a l'Administració.

b) No té un suport físic determinat. Per la qual cosa és possible incorporar plànols, que en el cas dels camins, informarien clarament del seu recorregut i partions. Inventariar un camí sense establir clarament per on passa no és massa efectiu, i més en els casos d'alguns camins rurals que es poden fer desaparèixer amb certa facilitat. De tota manera en el cas de què algun colindant no estigui d'acord amb el traçat del camí, pot reclamar a l'Administració que realitzi la delimitació o fitació (art. 56 del RBEL). També s'ha de dir que la fitació no és un requisit previ per inventariar un bé immoble com són els camins, en aquest sentit tenim la sentència del TS de 28 d'abril de 1.989: *"El deslinde no es requisito previo para el acto de inclusión en el inventario"*.

c) El títol d'atribució del camí a la Corporació Municipal pot ésser la Llei (art. 609 del Codi Civil i 10 del RBEL), i en aquest cas, serien d'aplicació els citats articles 344 del Codi Civil i 74.1 del TRRL.

Per tant, quan ens trobem davant un camí que ha estat obert al públic i ha tingut un ús general des de temps immemorial, podem presumir que estam davant un camí públic. Si a més tenim constància que l'Administració ha intervingut sobre ell, es reforça més la propietat pública del camí, encara que com ja hem dit, aquest darrer element no és tan decisiu com l'ús públic del camí i que estigui obert al públic.

2.1.5. L'EXPEDIENT D'INVESTIGACIÓ

Si la Corporació té dubtes sobre la titularitat d'un camí, abans d'inscriure també pot iniciar l'expedient d'investigació (Art. 45 i següents del Reglament de BÉNS Locals.). Aquest procediment d'investigació és una bona eina per a poder determinar els drets que els confrontants tenen sobre el camí, ja que s'els pot requerir perquè aportin els documents, o de més elements de prova, sobre els quals fonamenten els seus drets. (art. 49, 50 i 51 del RBEL).

Si la resolució de la investigació, previ informe del Secretari de l'Ajuntament, és favorable a la consideració de públic del bé s'ha de procedir a la seva taxació e inclusió a l'Inventari de BÉNS Municipals.

2.1.6. LA RECUPERACIÓ D'OFICI (art. 70 i 71 RBEL)

Art. 70.1: "*Las Corporaciones Locales podrán recobrar por sí la tenencia de sus bienes de dominio público en cualquier tiempo*".

Art 71.1: "*El procedimiento para la recuperación de la posesión podrá iniciarse a través de las formas previstas en el art. 46*".

2. "*La recuperación en vía administrativa requerirá acuerdo previo de la Corporación, al que se acompañarán los documentos acreditativos de la posesión, salvo que se tratara de usurpaciones recientes*".

3. "*Este privilegio habilita a las Corporaciones locales para que utilicen todos los medios compulsorios legalmente admitidos, sin perjuicio de que si los hechos urbanísticos tienen apariencia de delito se pongan en conocimiento de la autoridad judicial*".

Aquests articles regulen un instrument molt útil per a la defensa dels camins públics, tal qual és la recuperació d'ofici per part de la pròpia Administració. Hem de significar que el que es recupera és la possessió del camí, sense cap tipus de pronunciament sobre la seva propietat. Amb aquest expedient l'Administració d'ofici, sense necessitat d'acudir als tribunals, com han de fer els particulars, pot remoure tancaments de camins efectuats pels colindats. A més en el cas dels camins, com estam davant un bé d'ús públic, pot exercitar aquest facultat en qualsevol moment, encara que faci més d'un any que s'ha produït el tancament. També s'ha d'advertir que quant més temps es deixi passar, més probabilitats hi ha de que no prosperi aquesta recuperació d'ofici, ja que es pot arribar a entendre que l'administració a consentit amb aquesta situació de tancament, i per tant es veu privada d'aquesta prerrogativa tan privilegiada.

2.2. METODOLOGIA

L'àrea geogràfica del present estudi és el terme municipal de Santa Eugènia i inclou tots aquells camins, tant de ferradura com de carro, asfaltats o no, que reuneixen alguna d'aquestes característiques: camins que apareixen documentats als arxius consultats; camins que destaquin per les seves característiques constructives, com l'empedrat i alguns dels seus elements (ratlletes i cadena), la presència d'escopidors, clavegueres, escalons, pedres passadores i ponts, marges, parets i paretons; camins que formen part de rutes excursionistes clàssiques i així apareixen a la bibliografia especialitzada.

Per contra s'ha exclòs de l'estudi la carretera de Sineu (PMV-3101), la de Santa Maria a Sencelles (PM-302), la de Santa Maria a Santa Eugènia (PM-304 Accés PM-302 a Santa Eugènia) i la de Santa Eugènia a Algaida (PM-310 Ramal C-715 a Santa Eugènia), a més de totes aquelles zones considerades com a urbanes.

Per a la realització d'aquest estudi, la metodologia s'ha basat en les següents passes ben concretes: la revisió de la bibliografia i cartografia existent, la recerca documental als arxius, el recorregut sistemàtic dels camins localitzats a les fonts escrites (dut a terme els mesos de juny, juliol i setembre de 1998), traslladant-los als fulls del "Mapa Topogràfic Balear", escala 1/5.000 de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori (1994), les entrevistes a persones majors de Santa Eugènia, i finalment, la redacció de l'estudi.

L'estructura final del treball està dividida en quatre capítols: la present introducció per definir el contingut; el capítol dedicat a les fonts consultades, bàsic per a situar i localitzar l'origen de la documentació emprada; el catàleg, format principalment per les fitxes dels camins; i per últim un annex cartogràfic que conté, per una banda, els mapes escala 1/5.000 on s'ha marcat el traçat dels camins i, per altra, mapes temàtics que agrupen els camins catalogats, documentats, els camins amb interès constructiu i els que formen part de rutes excursionistes.

El traçat del camí als mapes 1/5000 apareix grafat d'acord amb la seva tipologia: en línia continua els de carro o pista, en línia discontinua els de ferradura, i en línia de punts els tiranys. Cadascun d'aquests camins es pot identificar pel seu número de registre que apareix a l'inici i al final del camí (de majors dimensions) així com al llarg del seu traçat per a facilitar (de menors dimensions) el seu seguiment.

En quant a la fitxa per a cadascun dels camins, eix bàsic del treball, està dividida en una sèrie d'apartats que recullen tota la informació: en primer lloc apareix el número del camí, que correspon al lloc que ocupa en la relació de camins inventariats que encapçala el capítol, i el seu nom, que reflecteix la denominació tradicional o amb la que apareix a la documentació; en alguns casos, la modernitat del camí justifica l'absència d'un topònim clar, i per tant no apareix cap nom, però sí l'inici i el final del seu traçat, a l'apartat següent.

A continuació l'apartat dedicat a la documentació localitzada, que fa referència a la relació del camí amb les institucions, i que pot ser de diversos tipus: camí veïnal, camí públic (on a vegades pot aparèixer la declaració d'utilitat pública), camí en el que s'han realitzat obres per part de les administracions (ajuntaments, Diputació, etc.), i altres (on recollim la documentació relativa a altres fets que no s'incloguin dins els apartats anteriors).

Pel que es refereix al seu interès constructiu o excursionista, aquest també és recollit en els apartats corresponents de la fitxa.

Un altre apartat recollit a la fitxa és el de la tipologia, on es diferencien per la seva

amplada, les pistes, els camins de carro i els camins de ferradura, mentre que pel seu grau d'elaboració podem reconèixer els tiranys.

Així mateix, l'apartat d'amplada recull l'amplària total del camí i l'amplada útil pel trànsit, ambdues en metres; i el de topònims propers recull, com expressa el títol de l'apartat, els topònims que apareixen localitzats al Mapa Topogràfic Balear, escala 1/5.000 de la COPOT.

El seguiment del camí engloba el nivell de dificultat d'aquest (sense problemes, fàcil, difícil i molt difícil) i la presència de fites, pintades i cartells indicadors que facilitin la seva localització. Igualment l'apartat de delimitació lateral informa de l'existència de reixes i/o parets laterals al camí.

A l'apartat de limitacions de pas es fa constar l'existència de cartells de prohibició de pas per accedir al camí, i de barreres i cadenes presents en el moment de la visita (juliol-novembre de 1998). Pel que fa a les barreres, s'informa de l'estat en què s'han trobades (obertes, tancades, i/o amb pany).

Quant a la descripció del tipus de ferm, s'especifica si és asfalt, formigó/ciment, terra o empedrat.

La presència de fonts, cases, talaiots o qualsevol element que pugui destacar queda recollit en l'apartat de construccions properes d'interès, mentre que l'estat del camí queda establert, dins l'apartat del mateix nom, segons l'estat del ferm, dels marges i les parets, així com l'existència de vegetació i altres obstacles que puguin impedir el trànsit; així l'estat del camí pot ésser molt bo, bo, regular, dolent o molt dolent.

L'aparició d'elements constructius propis del camí, com escalons, ratlletes, cadena, marges de subjecció, paretons, escopidors, clavegueres, pedres passadores i ponts, tenen un apartat propi, on s'especifica si aquesta presència és puntual, o en cas contrari, simplement s'afirma o es nega tal presència.

També s'ha considerat necessari apuntar quins camins enllacen amb el que és objecte d'estudi (apartat camins amb els que comunica).

Els quatre darrers apartats de la fitxa fan referència a les fonts consultades per a fer l'estudi: a l'apartat de documentació arxivística s'apunta la cita on apareix el camí i la signatura del document, que es pot localitzar al capítol dedicat a les fonts consultades. A l'apartat de documentació bibliogràfica es recullen els llibres on també apareix qualche camí, i que en la majoria de casos són històries locals o guies excursionistes. Finalment, a l'apartat de cartografia on apareix el camí s'han inclòs els mapes històrics, militars, de publicacions excursionistes, del cadastre, de la COPOT i altres, on podem trobar el traçat del camí estudiat.

Per últim, les entrevistes fetes a persones majors de Santa Eugènia, recollides a les fonts orals, aporten informacions sobre el traçat dels camins. Tot i això, els camins citats per fonts orals sols s'inclouen en aquest informe quan estan documentats o tenen interès constructiu o excursionista.

3. FONTS CONSULTADES

3.1. ARXIVÍSTIQUES

En aquesta secció hem estructurat detalladament la localització dels documents trobats sobre els camins de Santa Eugènia. S'han consultat diversos arxius, encara que no es pot donar per tancada la recerca arxivística; si l'Arxiu Municipal de Santa Eugènia, l'Arxiu Municipal de Santa Maria i l'Arxiu General del Consell Insular de Mallorca, han estat investigats a fons, encara es pot aprofundir a altres arxius.

La revisió de l'Arxiu Municipal de Santa Eugènia s'inicià en el mes de novembre de 1997. L'arxiu estava desordenat i sense inventari de la documentació, però en el període de temps que va transcórrer fins a la finalització del catàleg, l'arxiu va ésser ordenat i inventariat, per la qual cosa es va haver de revisar tota la documentació emprada i assignar-li la signatura corresponent; la majoria fou localitzada amb facilitat, excepte alguns expedients que apareixen sense signatura.

3.1.1. ARXIU MUNICIPAL DE SANTA EUGÈNIA (A.M.S.E.)

Òrgans de govern

Ajuntament plenari

- Sig. 17. Quaderns d'actes (1851-1868).
- Sig. 18. Quaderns d'actes (1869-1900).
- Sig. 19. Llibre d'actes (1901-1902).
- Sig. 20. Llibre d'actes (1902-1905).
- Sig. 21. Llibre d'actes (1905-1908).
- Sig. 22. Llibre d'actes (1909-1911).
- Sig. 23. Llibre d'actes (1912-1914).
- Sig. 24. Llibre d'actes (1914-1916).
- Sig. 25. Llibre d'actes (1916-1917).
- Sig. 26. Llibre d'actes (1917-1920).
- Sig. 27. Llibre d'actes (1920-1921).
- Sig. 28. Llibre d'actes (1921-1922).
- Sig. 29. Llibre d'actes (1922-1923).
- Sig. 30. Llibre d'actes (1923-1925).
- Sig. 31. Llibre d'actes (1925-1931).
- Sig. 32. Llibre d'actes (1931-1932).
- Sig. 33. Llibre d'actes (1932-1933).
- Sig. 34. Llibre d'actes (1933-1935).
- Sig. 35. Llibre d'actes (1935-1936).
- Sig. 36. Llibre d'actes (1936-1937).
- Sig. 37. Llibre d'actes (1937-1938).
- Sig. 38. Llibre d'actes (1938-1940).
- Sig. 39. Llibre d'actes (1941-1945).
- Sig. 40. Llibre d'actes (1945-1948).
- Sig. 41. Llibre d'actes (1948-1950).
- Sig. 42. Llibre d'actes (1950-1954).
- Sig. 43. Llibre d'actes (1954-1956).
- Sig. 44. Llibre d'actes (1956-1960).
- Sig. 45. Llibre d'actes (1960-1962).

- Sig. 46. Llibre d'actes (1962-1965).
- Sig. 47. Llibre d'actes (1965-1968).
- Sig. 48. Llibre d'actes (1968-1971).
- Sig. 49. Llibre d'actes (1971-1974).
- Sig. 50. Llibre d'actes (1977-1979).
- Sig. 51. Llibre d'actes (1979-1981).
- Sig. 52. Llibre d'actes (1981-1982).
- Sig. 53. Llibre d'actes (1982-1984).
- Sig. 54. Llibre d'actes (1984-1986).
- Sig. 55. Llibre d'actes (1986-1990).

Comissió Municipal Permanent

- Sig. 59. Llibre d'actes (1924-1926).
- Sig. 60. Llibre d'actes (1926-1929).
- Sig. 61. Llibre d'actes (1929-1931).

Administració General

Urbanisme i Obres

- Sig. 227/1. Plànols i croquis del terme de la vila (1940-1975).
- Sig. 230/2. Projectes de pavimentació asfàltica.
- Sig. 231. Projectes de pavimentació asfàltica (1981-1994).
- Sig. 232/5. Expedients d'obres municipals (1934-1979).
- Sig. 234. Plans d'Obres i Serveis (1980-1984, 1989-1994).
- Sig. 236/1. Plans d'Obres i Serveis (1996).
- Sense signatura. Carpeta amb el títol de "Obras. 1922-1959".
- Sense signatura. "Ayuntamiento de Santa Eugènia. Memoria sobre entidades de población. 1940".
- Sense signatura. "Reparto de las cuotas individuales correspondientes por concepto de contribuciones especiales por la aportación municipal al proyecto de pavimentación asfáltica del camino de las Alquerias. 1969".
- Sense signatura. Expedients previs a la presentació del "Plan provincial de Obras y servicios para el bienio 1970-1971".
- Sense signatura. Inventari de l'Excm. Ajuntament de Santa Eugènia. 1991.

Administració econòmica

Contribucions generals

- Sig. 763. Llibre d'amillament (1862).
- Sig. 764. Llibre d'amillament (1863).
- Sig. 765. Llibre d'amillament (1944).
- Sig. 771. Llibre de reforma i depuració de l'amillament (1944).

3.1.2. ARXIU MUNICIPAL DE SANTA MARIA (A.M.S.M.)

Òrgans de Govern

Ajuntament Plenari

- Sig. 18. Llibre d'actes (1814-1850).
- Sig. 27/2. Llibre de sessions de Santa Eugènia (1820-1823).

Administració Econòmica

Comptes de la Universitat

- Sig. 355/11. Llibre de pòlisses del clavari (1757-1766).

Justícia

Cúria Reial

- Sig. 669/1. Diligències judicials (1789-1839).

Jutjat

- Sig. 687. Expedients de judicis verbals (1789-1802).

3.1.3. ARXIU GENERAL DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA (A.G.C.M.)

Secció de Foment i Governació

- Signatura X-822/9. Expedient sobre camins i travessies. 1821.

Secció d'Assistència i Cooperació Municipal: obres i serveis

- Signatura VI-135/3. Projecte de noves alineacions y rasants dels carrers del Sol, Mayor, Camí del Pujolet y barriada contigua. Sta. Eugènia. 1888.

3.1.4. ARXIU DEL CONSELL DE MALLORCA (VIES I OBRES)

- Sense signatura. *Plan Nacional de Vías Provinciales. Catálogo de las carreteras existentes en la Provincia a cargo de Santa Eugènia (1973).*

3.1.5. ARXIU DE LA CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI (A.C.O.P.O.T.).

- Signatura 1089. "Relación de los caminos vecinales que se propone mejorar con caracter preferente (1893)".
- Sense signatura. "Informe propuesta del Servicio de Reforma y Desarrollo Agrario en relación con la contratación, como contrato menor, de las obras de "Camino de acceso al centro de asistencia a minusvalidos de ses garrigues d'Amunt". (octubre de 1995).

3.1.6. ANNEX. PLAN NACIONAL DE VÍAS PROVINCIALES

El decret 1541/1972, de la Presidència de Govern, de 15 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la *Ley del plan de Desarrollo Económico y Social*, va posar en marxa el *Plan Nacional de Vías Provinciales*. El 3 de novembre de 1972, mitjançant una ordre publicada en el *Boletín Oficial del Estado* nº 264, es procedia a la creació de la Comissió per a l'elaboració de l'esmentat pla, que en el termini màxim de dos anys havia d'estar acabat.

Per dur a terme els estudis en el seu respectiu àmbit territorial, es constituïa en cada Comissió Provincial de Serveis Tècnics un grup de treball, presidit pel Cap Provincial de Carreteres i integrat per representants de les Diputacions Provincials, del Ministeri d'Agricultura i dels demés Organismes que exercien atribucions sobre les vies afectades pel pla.

El Grup de Treball de Balears, a principis de 1973, va fer arribar una comunicació a tots els ajuntaments de la província, comunicació que passam a transcriure:

"Con el fin de elaborar el Plan Nacional de Vías Provinciales, cuyo objetivo es determinar los caminos que han de integrar la futura Red Viaria a cargo de las Diputaciones, se ha creado por Orden de la Presidencia de Gobierno de 2 de noviembre de 1972 la Comisión para la elaboración del Plan Nacional de Vías Provinciales. Con este mismo objeto, y en el seno de la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares, se acaba de constituir el Grupo de Trabajo de Baleares, integrado por el Jefe Provincial de Carreteras que suscribe, en calidad de Presidente, por D. Andrés Parietti Lliteras en representación de la Excma. Diputación Provincial y por D. Mateo Castelló en representación de la Delegación Provincial del Ministerio de Agricultura.

No es necesario recalcar la importancia que esta futura Red Provincial puede tener para ese Ayuntamiento, y la conveniencia de que los estudios que han de conducir a su determinación se hagan con el máximo INTERÉS. Por ello me permito rogarle su valiosa colaboración desde la primera etapa del plan, que tiene por objeto la catalogación de todos los caminos de uso permanente y servicio público existentes en la Provincia.

Con el fin de recopilar todos los datos precisos y poder llegar a formar el Catálogo Provincial, le ruego encarecidamente que disponga lo preciso para que, de acuerdo con las Instrucciones que se adjuntan, se proceda a rellenar el cuadro y mapa que se acompañan, reflejando en ellos todos los caminos dependientes de ese Ayuntamiento y que cumplan con las condiciones exigidas en las referidas Instrucciones.

Para que el Catálogo sea lo más completo posible, y para facilitar la labor del Grupo provincial de Trabajo, le agradecería que al final de la relación de caminos municipales, y bajo el epígrafe "Otros Caminos", se indicaran todos los caminos existentes en ese término municipal y que no pertenezcan al Estado, a la Provincia ni al Municipio, pero que, cumpliendo las condiciones de las adjuntas instrucciones, sean de uso permanente y servicio público. Es el caso, por ejemplo, de caminos de acceso a instalaciones industriales, santuarios, sanatorios, miradores, etc.

Por "uso permanente y servicio público" se entiende que el camino sea normalmente practicable en cualquier época del año y que no sea utilizado exclusivamente por la propiedad

privada. Se excluyen las vías que, por su función puramente local, respondan al concepto de calle.

Se ruega la remisión de un ejemplar del cuadro y mapa, debidamente cumplimentados, a la Jefatura Provincial de Carreteras, como sede del Grupo de Trabajo de Baleares, antes del próximo día 28 de febrero.

Palma, 30 de enero de 1973
El Presidente del Grupo de Trabajo.

Instrucciones para la Catalogación de las Vías.

1.- Características que como mínimo deben reunir las carreteras y caminos que deben ser incluidos en los estados cuyo modelo se remite.

- 1.1. plataforma de anchura igual o superior a (3) tres metros. Se entiende por plataforma la anchura total correspondiente a calzada más arcenes, en su caso.
- 1.2. Uso permanente y servicio público.
- 1.3. Que posean obras de fábrica para salvar los accidentes geográficos del terreno por donde se desarrollan.

2.- Caminos que deben incluirse en las relaciones de acuerdo con su situación administrativa.

Solamente deben ser incluidas aquellas carreteras o caminos que en 31 de diciembre de 1972 se encuentren en alguna de las situaciones siguientes:

- 2.1. Carreteras o caminos construidos, que formen parte de las redes en explotación de los distintos Organismos.
- 2.2. Carreteras o caminos en construcción.
- 2.3. Carreteras o caminos de posible construcción que tengan su correspondiente proyecto aprobado.

3.- Documentación a cumplimentar por cada Organismo afectado.

3.1. Hoja de catálogo.

Cada Organismo cumplimentará el modelo de relación de carreteras y caminos que se adjunta, de acuerdo con las siguientes normas:

- (1) Se pondrá el nombre del Organismo a cuyo cargo estén las carreteras o caminos que se relacionen.
- (2) En esta casilla, cada Organismo relacionará sus carreteras o caminos a partir del número 1. Este número de orden deberá coincidir con el que se señale en el plano correspondiente.
- (3) Se pondrá la clave, abreviatura o sigla de la carretera o camino, si la tuviera.
- (4) Se escribirá el nombre completo oficial, en su caso, de la carretera o camino de que se trate.
- (5) En las casillas marcadas "P.K." se indicarán los P.K. de la carretera o caminos que se esté relacionando, que constituyan el origen y final del tramo de que se

trata. En las casillas marcadas "Localización" se indicarán los datos que identifiquen lo más claramente posible el origen y el final del tramo.

Por ejemplo: Localidad de; P.K. en la C. C; plaza Mayor de; etc.

- (6) Se indicará la totalidad de los kilómetros del tramo. Los datos se expresarán con una cifra decimal.
- (7) Se escribirá en la 1ª casilla el ancho de la explanación y en la 2ª la de su calzada afirmada, si la tuviera. Los datos se expresarán con una cifra decimal. Las cantidades que se indiquen reflejarán las de mayor predominio en el tramo. En la casilla "Observaciones" podrá aclararse más, si se estima oportuno, este dato, por ejemplo: indicando las diferentes anchuras que tiene el tramo y las longitudes que corresponden a cada una de ellas.
- Se entiende por explanación el espacio comprendido entre bordes exteriores de desmonte o terraplén, o entre bordes exteriores de cunetas si no existieran aquellos. Se entiende por calzada la parte de la Carretera destinada a la circulación de vehículos.
- (8) En esta casilla se pondrán las clases del afirmado de la calzada, si lo tuviera, con arreglo a las siguientes claves:

R- Rígido
M- Macadam
B- Riego bituminoso
A- Aglomerado
TE- Tierra estabilizada
X- Terreno natural

- (9) En esta casilla se pondrán todas aquellas características especiales que pueda tener la carretera o camino para su más completa identificación:
En cada relación se totalizará el número de kms.

3.2. Cartografía

Acompañando a cada relación se adjuntará un plano a escala 1: 250.000 desarrollando en papel de tamaño UNE A.1. siempre que los datos que en el mismo se reflejan puedan ser identificables.

Aquellos Organismos que lo necesiten para su fácil identificación, podrán usar las escalas de 1:100.000 y 1:25.000, pero su tamaño será en hoja del mismo formato UNE A.1. con objeto de obtener una uniformidad de todos ellos a efectos de su archivo y manejo.

Cuando se utilicen planos a estas escalas, se acompañará un plano general a escala 1:250.000 en el que se localicen las zonas detalladas.

4.- plazos

Dado que la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares debe elevar al Comité Técnico Nacional de Vías Provinciales la recopilación de todo el Catálogo provincial antes del 31 de marzo próximo, los Organismos afectados deben cumplimentar lo interesado antes del 28 de febrero próximo.

5.- Para la aclaración de cualquier duda que se presente se puede establecer contacto con el Grupo de Trabajo constituido en el seno de la Comisión Provincial de Servicios Técnicos.

Palma, Enero 1.973

Fonts:

- Arxiu General del Consell de Mallorca (A.G.C.M.). Secció Vies i Obres. Signatura XI-86/3. Pla Nacional de Vies Provincials (1972-1974).
- Arxiu del Consell de Mallorca (Vies i Obres). *Plan Nacional de Vías Provinciales. Catálogo de las carreteras existentes en la Provincia a cargo de Santa Eugènia (1973).*

3.2 BIBLIOGRÀFIQUES

- Fodesma (1996) *Memòria del treball de restauració del Patrimoni Públic de Mallorca..*
- Font i Martorell, Gabriel (1965) *Cincuenta excursiones a pie por la isla de Mallorca.* Fomento del Turismo de Mallorca, Mallorca.
- Gran Enciclopèdia de Mallorca (1991-1998) *Gran Enciclopedia de Mallorca*, vol. XVIII. Promomallorca Edicions, S. L. Inca, Mallorca.
- Habsburgo Lorena, Lluís Salvador (1991) *Las Baleares por la palabra y el grabado.* Traduit del volum V de l'original de 1884. Caixa de Balears "Sa Nostra". Palma.
- Molada, Bonifaci (1995) *El Puig de Son Seguí, Ermita de Nostra Senyora de la Pau.* Ed. Ajuntament de Santa Maria del Camí. Mallorca.
- Palos, Benigne (1984) *Itineraris de Muntanya.* Ed. Moll. Mallorca
- *Santa Eugènia* (març-abril 1986). N° 17. Santa Eugènia.
- Valero, Gaspar (1992) *Camins i paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca.* R. i J.J. de Olañeta, Editors. Barcelona.

3.3 CARTOGRÀFIQUES

- Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugènia*, escala 1/10.000.
- *Croquis del termino municipal de Santa Eugenia (Baleares)* (1940), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).
- Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugènia, Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.
- Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.
- Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000.
- Plànol del *Proyecto de pavimentación asfáltica del camino de Ollerias* (1973). A.M.S.E. Sig. 230/2.
- Plànol del *Proyecto de pavimentación asfáltica de varios caminos de Santa Eugènia* (1981). A.M.S.E. Sig. 231.
- Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.
- Plànol del *Proyecto de pavimentación asfáltica del camino de ses Olleries y núcleo* (1992). A.M.S.E. Sig. 231.
- Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.
- Plànol de *Red Viaria y Alineaciones* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/2.000.
- Plànol del *Proyecto de pavimentación de caminos* (1994). A.M.S.E. Sig. 234.
- Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.
- Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.
- *Santa Eugènia Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).
- *Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes* (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).
- *Plano del Termino municipal de Santa Eugènia*. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

4. CATÀLEG

4.1. RELACIÓ DE CAMINS INVENTARIATS

1. CAMÍ DE MUNTANYA/CAMÍ D'ALARÓ/CAMÍ DE SES PLANES/CAMÍ DES CEMENTERI/CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES.
2. CAMÍ DE SES ALQUERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
3. CAMÍ DE SA TORRE/CAMÍ DE SES ALQUERIES.
4. CAMÍ DE CA SES MONGES/CAMÍ DES POU NOU/CAMÍ DE SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA BASSA DES POU NOU/CAMÍ DES CAMP GRAN.
5. CAMÍ DE SES OLLERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
6. CAMÍ DE SENCELLES/CAMÍ DE SON ARROSSA/CAMÍ DE CAN PUCETA/CAMÍ DE CAN PALLES/CAMÍ DES POU NOU.
7. CAMÍ DE CAN CLAPES (A)
8. CAMÍ DE SA TORTA/CAMÍ A SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA PUNTA.
9. CAMÍ VELL DE SA TALAIA/CARRERÓ DE SON SANXO.
10. CAMÍ DE SES COVES.
11. CAMÍ DES POU DE SES COVES.
12. CAMÍ DES COMELLAR DES RAFAL/CAMÍ DES RAFAL.
13. CAMÍ DES COMELLAR DES BATZERS/CAMÍ DE SON MAIG.
14. CAMÍ DE SON NEGRE/CAMÍ DE CAN PUJADES.
15. CAMÍ DE CAN QUELEU.
16. CAMÍ DE CAN REÜLL.
17. CAMÍ DES CORRAL DE S'ERA.
18. CAMÍ DES PORTELL ESTRET.
19. ES TORRENTOT/SA COSTA/CAMÍ DE SES VOLTES/ CAMÍ DES PUIG.
20. CAMÍ DE CAN CANTÓ.
21. CAMÍ DE CAN VIC.
22. CAMINET DE SES COVES.
23. CAMÍ DE SES ROTES.
24. CAMÍ DE SON MASCARÓ.
25. CAMÍ DES PINARET.
26. CAMÍ DE SA SINIOTA.
27. CAMINET DE SES ALQUERIES.
28. CAMÍ DE S'OLIVAR DE JORNETS/CAMÍ DE SES ROTES/ CAMÍ DE SON MAIG.
29. CAMÍ DE SON BOSSON.
30. CAMÍ DE SON SANXO.
31. CAMÍ DES CEMENTERI.
32. CAMÍ DEL PUTXET AL CEMENTERI.
33. CAMÍ DE LA COVA DE LOURDES.
34. CAMADA DE SES CLAVEGUERES.
35. CAMADA DE CAN PASTOR.
36. CAMÍ DEL COMELLAR DES RAFAL AL PUIG DE SANTA EUGÈNIA.
37. CAMÍ DES PUIG DE SANTA EUGÈNIA, PEL PORTELL ESTRET.
38. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ O D'EN MARRON (A), PER CAN SINEU.
39. CAMÍ DE SES OLLERIES AL PUIG DE SON SEGUÍ/CAMÍ DES COSTER D'EN TOFOL.
40. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ, PER CAS BINISSALEMER.
41. CAMÍ DE SANT MARÇAL.
42. CAMÍ DE SON FERRANDO.
43. CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES.

44. CAMÍ DE LA CAMADA DE SES CLAVEGUERES A LA CAMADA DEL TERME.
45. CAMÍ DE SON TANO.
46. CAMÍ DE SA VIA.
47. CAMÍ DE SON MATEU.
48. CAMÍ DE CAN CLAPES (B).
49. CAMÍ DE S'HOSTALET.
50. CAMÍ VELL DE S'ERMITA.
51. CAMÍ A L'ERMITA DE SON SEGUÍ, PER SA COVA LLARGA.
52. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ O D'EN MARRON (B)
53. CAMÍ DE CAN MARRO.
54. CAMÍ DE SA PUNTA AL TERME D'ALGAIDA.
55. CAMÍ A SES GARRIGUES D'AMUNT.

4.2. RELACIÓ DELS CAMINS DOCUMENTATS

1. CAMÍ DE MUNTANYA/CAMÍ D'ALARÓ/CAMÍ DE SES PLANES/CAMÍ DES CEMENTERI/CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES.
2. CAMÍ DE SES ALQUERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
3. CAMÍ DE SA TORRE/CAMÍ DE SES ALQUERIES.
4. CAMÍ DE CA SES MONGES/CAMÍ DES POU NOU/CAMÍ DE SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA BASSA DES POU NOU/CAMÍ DES CAMP GRAN.
5. CAMÍ DE SES OLLERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
6. CAMÍ DE SENCELLES/CAMÍ DE SON ARROSSA/CAMÍ DE CAN PUCETA/CAMÍ DE CAN PALLES/CAMÍ DES POU NOU.
7. CAMÍ DE CAN CLAPES (A).
8. CAMÍ DE SA TORTA/CAMÍ A SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA PUNTA.
9. CAMÍ VELL DE SA TALAIA/CARRERÓ DE SON SANXO.
10. CAMÍ DE SES COVES.
11. CAMÍ DES POU DE SES COVES.
12. CAMÍ DES COMELLAR DES RAFAL/CAMÍ DES RAFAL.
13. CAMÍ DES COMELLAR DES BATZERS/CAMÍ DE SON MAIG.
14. CAMÍ DE SON NEGRE/CAMÍ DE CAN PUJADES.
15. CAMÍ DE CAN QUELEU.
16. CAMÍ DE CAN REÜLL.
17. CAMÍ DES CORRAL DE S'ERA.
18. CAMÍ DES PORTELL ESTRET.
19. ES TORRENTOT/SA COSTA/CAMÍ DE SES VOLTES/ CAMÍ DES PUIG.
20. CAMÍ DE CAN CANTÓ.
21. CAMÍ DE CAN VIC.
22. CAMINET DE SES COVES.
23. CAMÍ DE SES ROTES.
24. CAMÍ DE SON MASCARÓ.
25. CAMÍ DES PINARET.
26. CAMÍ DE SA SINIOTA.
27. CAMINET DE SES ALQUERIES.
28. CAMÍ DE S'OLIVAR DE JORNETS/CAMÍ DE SES ROTES/ CAMÍ DE SON MAIG.
29. CAMÍ DE SON BOSSON.
30. CAMÍ DE SON SANXO.
31. CAMÍ DES CEMENTERI.
32. CAMÍ DEL PUTXET AL CEMENTERI.
38. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ O D'EN MARRON (A), PER CAN SINEU.
41. CAMÍ DE SANT MARÇAL.
42. CAMÍ DE SON FERRANDO.
43. CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES.
45. CAMÍ DE SON TANO.
46. CAMÍ DE SA VIA.
47. CAMÍ DE SON MATEU.
48. CAMÍ DE CAN CLAPES (B).
49. CAMÍ DE S'HOSTALET.
54. CAMÍ DE SA PUNTA AL TERME D'ALGAIDA.
55. CAMÍ A SES GARRIGUES D'AMUNT.

4.3. RELACIÓ DELS CAMINS AMB INTERÈS CONSTRUCTIU

- 18. CAMÍ DES PORTELL ESTRET.
- 21. CAMÍ DE CAN VIC.
- 33. CAMÍ DE LA COVA DE LOURDES.
- 36. CAMÍ DEL COMELLAR DES RAFAL AL PUIG DE SANTA EUGÈNIA.
- 41. CAMÍ DE SANT MARÇAL.
- 48. CAMÍ DE CAN CLAPES (B).
- 50. CAMÍ VELL DE S'ERMITA.
- 51. CAMÍ A L'ERMITA DE SON SEGUÍ, PER SA COVA LLARGA.
- 53. CAMÍ DE CAN MARRO.
- 54. CAMÍ DE SA PUNTA AL TERME D'ALGAIDA.

4.4. RELACIÓ DELS CAMINS QUE FORMEN PART DE RUTES EXCURSIONISTES

1. CAMÍ DE MUNTANYA/CAMÍ D'ALARÓ/CAMÍ DE SES PLANES/CAMÍ DES CEMENTERI.
2. CAMÍ DE SES ALQUERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
3. CAMÍ DE SA TORRE/CAMÍ DE SES ALQUERIES.
4. CAMÍ DE CA SES MONGES/CAMÍ DES POU NOU/CAMÍ DE SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA BASSA DES POU NOU/CAMÍ DES CAMP GRAN.
5. CAMÍ DE SES OLLERIES/CAMÍ DE SANT JORDI.
6. CAMÍ DE SENCELLES/CAMÍ DE SON ARROSSA/CAMÍ DE CAN PUCETA/CAMÍ DE CAN PALLES/CAMÍ DES POU NOU.
10. CAMÍ DE SES COVES.
11. CAMÍ DES POU DE SES COVES.
12. CAMÍ DES COMELLAR DES RAFAL/CAMÍ DES RAFAL.
13. CAMÍ DES COMELLAR DES BATZERS/CAMÍ DE SON MAIG.
18. CAMÍ DES PORTELL ESTRET.
19. ES TORRENTOT/SA COSTA/CAMÍ DE SES VOLTES/ CAMÍ DES PUIG.
20. CAMÍ DE CAN CANTÓ.
22. CAMINET DE SES COVES.
24. CAMÍ DE SON MASCARÓ.
25. CAMÍ DES PINARET.
31. CAMÍ DES CEMENTERI.
33. CAMÍ DE LA COVA DE LOURDES.
34. CAMADA DE SES CLAVEGUERES.
35. CAMADA DE CAN PASTOR.
36. CAMÍ DEL COMELLAR DES RAFAL AL PUIG DE SANTA EUGÈNIA.
37. CAMÍ DES PUIG DE SANTA EUGÈNIA, PEL PORTELL ESTRET.
38. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ O D'EN MARRON (A), PER CAN SINEU.
39. CAMÍ DE SES OLLERIES AL PUIG DE SON SEGUÍ/CAMÍ DES COSTER D'EN TOFOL.
40. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ, PER CAS BINISSALEMER.
43. CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES.
44. CAMÍ DE LA CAMADA DE SES CLAVEGUERES A LA CAMADA DEL TERME.
45. CAMÍ DE SON TANO.
52. CAMÍ DES PUIG DE SON SEGUÍ O D'EN MARRON (B).

4.5. FITXES DELS CAMINS INVENTERIATS

(1) CAMÍ DE MUNTANYA/CAMÍ D'ALARÓ/CAMÍ DE SES PLANES/CAMÍ DES CEMENTERI/CAMÍ DES POU DE SES ALQUERIES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2
699-1-3
699-2-3

INICI: terme municipal de Consell, on el camí continua.

FINAL: creuer amb la ctra. de Sineu PMV-3011 i la ctra. PM-310 ramal C-715 a Santa Eugènia.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí veïnal.
- Camí municipal.
- Obres per part de l'administració.
- *Plan Nacional de Vías Provinciales* del terme de Santa Eugènia (1973).
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro
Amplada: 4,4 m.
Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn des del terme de Consell, fins el creuer amb la carretera de Santa Maria a Sencelles, PM-302.

Tram 2:

Tipologia: carro.
Amplada: 3 - 4,5 m.
Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn des del creuer amb la carretera de Santa Maria a Sencelles, PM-302, fins el cementeri municipal.

Tram 3:

Tipologia: carro.
Amplada: 3 - 4 m.
Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn des del cementeri municipal fins el creuer amb la carretera de Sineu, PMV-3101.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camí de Muntanya.
- S'hostal d'en Comuna.
- Ses Alqueries.
- Ses Planes.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Pareds a ambdós costats, especialment als trams 2 i 3.

LIMITACIONS DE PAS: -**CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:**

- Nucli urbà de ses Alqueries.
- Pou de ses Alqueries.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Pareds a ambdós costats, especialment al tram 3.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Continuació del camí en el terme de Consell.
- Camí des Verger.
- Camí de ses Alqueries.
- Camí de sa Torre.
- Caminet de ses Alqueries.
- Camí des pou de ses Alqueries.
- Camí des Cementeri.
- Camí de Sencelles.

OBSERVACIONS: -

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 5 d'abril de 1821, en resposta a la circular que demanava als batles notícies dels camins dels seus termes respectius, a Santa Eugènia es contesta: "las travesias de la villa de Santa Maria y la de Alaró se halla la ultima buena..." (A.G.C.M. Secció de Foment. Sig. X-822/9).

En el llibre d'actes de les sessions de Santa Eugènia, que es troba a l'Arxiu Municipal de Santa Maria, en data de l'1 de juliol de 1821 apareix la distribució de corrals entre els pastors, on li correspon a D. Bernardo Rigo "de la cova del Camino del Sementerio fins en el termino de Sancellas y la moscarteta y el cami de montaña per el carreró de Son Tano", i a D. Miguel de la Torre el que va "del Ostal den Comune voltant per el Cami de las Aucarias fins en el camí de Sancellas lo clos" (A.M.S.M. Sig. 27/2).

El 2 de gener de 1857 el Batle de Santa Eugènia manifestà a la Corporació "que en el camino llamado de Alaró no muy lejos del Cementerio rural de esta villa en la propiedad de Bartolome Simonet se hacia una reparación en la paret lindante con dicho camino..." (A.M.S.E. Sig. 17).

A l'acta del 5 d'abril de 1857, en una relació dels camins veïnals i de les actuacions fetes a cadascun d'ells, es dictamina que el "camino llamado de Alaró cerca del cementerio se deshaciese la porción que corresponda y se hara que guarde una linea recta dividida en dos partes conforme queda consignado en el mismo punto" (A.M.S.E. Sig. 17).

El 16 de gener de 1861 es fa referència a les prestacions personals de les obres de "...los caminos de San Jorge, de Consell y de Sansellas..." (A.M.S.E. Sig. 17).

El mateix cas es donà un parell d'anys després, el 29 d'agost de 1869, quan es diu que un veïnat de ses Alqueries "habia construido una pared en una propiedad lindante con el camino vecinal llamado de Alaró que pasa por dentro dicho Cuartel..." (A.M.S.E. Sig.18). Al mateix any, a la llista que confecciona Obres Públiques de camins que necessiten reparació preferent, trobam, dins Sta. Eugènia, el camí d'Alaró, amb una longitud de 3 km (Arxiu d'Obres Públiques. Sig. 1089).

A la sessió de l'ajuntament taujà del 26 de desembre de 1869 s'acordà "de mancomun que esta prestación personal empezase en el camino vecinal llamado de San Jorge y reparado este en los puntos mas convenientes y necesarios de continuarlas en el otro camino vecinal llamado de montaña" (A.M.S.E. Sig. 18).

En una llista de camins que necessiten adobar a l'any 1870, en segon lloc apareix "el camino llamado de Alaró a la subida cerca el pozo de las Alcarias", i en tercer lloc "el camino llamado de Muntaña principiando cerca la casa dicha Can Pala siguiendo por la parte del Sur (A.M.S.E. Sig. 18).

En data de dia 13 de març de 1870, un veïnat demana permís per continuar la construcció de la seva casa "en el cuartel llamado el Pujet hasta lindar con el camino vecinal llamado de montaña..." (A.M.S.E. Sig. 18). El 28 d'agost del mateix any es va discutir i votar sobre quins camins necessitaven adobar-se amb preferència, entre els quals hi havia "el camino llamado de Muntaña principiando cerca la casa dicha Can Pala siguiendo por la parte del Sur" (A.M.S.E. Sig. 18).

El mateix camí apareix el 24 de maig de 1924, quan es donà compte "por la comisión de

Fomento de que el camino municipal que desde Can Pala conduce a Santa Maria existen troncos y arboles que dificultan el tránsito en dicho camino, se acuerda notificar a los dueños de los mismos que en el plazo de quince días procedan a retirarlos y de no hacerlo sus propietarios serán retirados por cuenta del Ayuntamiento" (A.M.S.E. Sig. 59).

El tram de camí des de ses Alqueries fins el terme de Consell, és un dels camins que podem veure en el croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino municipal a Consell" (A.M.S.E. Sense signatura). Amb data de 30 de gener del mateix any en un altre croquis duplicat de l'anterior apareix grafiat amb el nom de "camino vecinal a Consell" (A.M.S.E. Sig. 227/1).

L'11 d'abril de 1951 l'ajuntament taujà aprovà un compte de 652,50 pts "por el arreglo de un muro de contención en el camino de las Alquerias al Cementerio" (A.M.S.E. Sig. 42). Aquest document fa referència al tram 2 del camí.

Forma part de dos dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "S. Eugènia a Consell, por Alquerias, estado bueno y regular", amb una longitud de 3,5 km; i "Carretera Algaida a Alquerias por Cementerio", amb una longitud de 2,5 km i molt mal estat (A.M.S.E. Urbanisme i Obres. Sense signatura).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure 3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Santa Eugènia envià per a formar aquest pla:

- el tram 1 i parcialment el tram 2 d'aquest camí formen part del camí catalogat amb el nº 3 com a "Camino de CONSELL por Alquerias", amb inici a "final C/ Calvo Sotelo" i final al "término Consell", amb una llargada de 3 Km, amplada total de 5 m i ferm de macadam (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

- la resta del tram 2 i el tram 3, formen part del camí catalogat amb el nº 2 com a "Camino SES PLANES", amb inici a "cruce PM-3100 y PM-V-3141" i final al "P.M.-3.0", amb una llargada de 3 Km, amplada total de 4 m i ferm de macadam (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

L'any 1973 l'Ajuntament de Santa Eugènia envià una carta a la Diputació Provincial de Balears comunicant que la corporació havia acordat, en sessió plenària del dia 31 de juliol, sol·licitar ajuda "para atender a la reparación de los caminos municipales que se detallan", on diu: "3º Camino de «Ses Planes» desde su cruce en la carretera Vieja de Sineu (P.M.V.- 3141) hasta su enlace en «Es Molí» con el camino de «la Torre» apartado 1º).- (A.M.S.E. Sig. 49). Aquest document fa referència al tram 2 i 3 del camí.

L'any 1977 es va promoure el projecte de pavimentació asfàltica dels camins de Montanya i de ses Alqueries, que descriu amb una longitud de 1'680 m, "con origen en la carretera PM-302 y final en el Término Municipal de Consell y 5 mts. de ancho medio..." (A.M.S.E. Sig. 230/2). Aquest document fa referència al tram 1 del camí.

L'Ajuntament de Santa Eugènia, en sessió plenària celebrada el 31 de maig de 1979, acordà sol·licitar a l'I.R.Y.D.A. (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario) "subvenciones para obras de pavimentación asfáltica del Camino de Consell, Montaña o San Jorge; Camino de Can Payes o Can Pusete desde el Camino de Sancellas hasta Camp d'en Sec; Camino de Alquilerias al Cementerio, recabando lo ya solicitado anteriormente según datos explicativos del Señor Secretario, de Camino de Pou Nou-Ollerias-Son Solle" (A.M.S.E. Sig. 51).

Una altra petició a l'I.R.Y.D.A. es produí el 14 de febrer de 1980, on es demanava la inclusió en el pla d'obres i millores territorials "correspondientes al acondicionamiento y asfalto de los caminos rurales Son Ferrando, Se Punta, Sancellas o Son Arrosa, Ses Planes, Sa Torta y electrificación del paraje Can Pares" (A.M.S.E. Sig. 51). Aquest document fa referència al tram 3 del camí.

El 28 de febrer del mateix any "se acordó por unanimidad solicitar del Consell General Interinsular de Baleares, la pertinente confección de los Proyectos Técnicos que a continuación se detallan en régimen de Cooperación Técnica total por falta de personal adecuado de este Ayuntamiento, de los caminos siguientes: Camino de Alquilerias al Cementerio, llamado así mismo des Pou de Alquilerias; Camino de Ses Planes que une el Cementerio con la carretera de Algaida y Sineu; Camino de Sancellas o Son Arrosa que une la Carretera de Algaida hasta el Término de Sancellas; Camino de Son Farrando y de Sa Siniota que ambos enlazan la carretera de Santa Maria con la carretera de Sancellas; camino Son Escaliva hacia Ca'n Fava y Sa Punta; Camino de Son Negre desde su iniciación en el Camino de Ollerías hasta su final" (A.M.S.E. Sig. 51). Aquest document fa referència al tram 2 i 3 del camí.

L'any 1981 trobam el projecte de pavimentació asfàltica del camí des Pou de ses Alquileries i des camí de ses Planes (A.M.S.E. Sig. 232/2), i el maig de 1986 apareix un projecte de neteja dels laterals de diversos camins, entre els quals hi ha el camí de Muntanya (A.M.S.E. Sig. 234). Aquest document fa referència al tram 2 i 3 del camí.

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareix el "Camí de Muntanya a carretera Sancellas hasta límite del tno. (Consell)" i també el "Camino del Cementerio a Ses Alquileries" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura). Aquest document fa referència al tram 1 i 2 del camí.

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

El tram 1, apareix, amb el nom de camí de Muntanya a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "carretera de Maria a Sencelles en la partió de les parcel·les cadastrals 2.484 i 2.403", final a "límit terme amb Consell, parcel·les cadastrals 2.921 i 2.704", i una llargària de 1760 m.

El tram 2, apareix, amb el nom de camí des Cementeri a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic, amb inici al "cementiri municipal", final al "nucli urbà de ses Alquileries", i una llargària de 925 m, i una amplada mitjana de 5 m.

El tram 3, apareix, amb el nom de camí de ses Planes a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic, amb inici al "cementiri municipal", final a la "carretera de Sineu", asfaltat i una llargària de 1260 m i una amplada mitjana de 5 m, fa partió amb el terme de Sencelles.

El tros des de ses Alqueries fins al creuer amb el camí de Sencelles apareix amb el nom de "Camins del Cementeri", i de la ctra. de Sencelles fins a ses Alqueries amb el nom de "Camins de Ses Alqueries", en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

A l'acta de la sessió extraordinària del 26 de setembre de 1994, l'Ajuntament de Santa Eugènia decidí: "1r.- Sol·licitar la inclusió del Pla d'Obres i Serveis per a 1.995 de les obres: Pavimentació del camí de Consell, camí de ses Planes, via del tren"; la voravia del cementiri" (A.M.S.E. Sig. 234).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Al tom VIII del llibre de l'Arxiduc *Las Baleares por la palabra y el grabado* (Habsburgo Lorena, Lluís Salvador, 1991), quan parla de Consell, diu: "dos son los caminos que parten de Consell: uno hacia el sur por el carrer de la Muntanya en direcció a la vecina Sta. Eugènia, el otro hacia el norte para nuestro ya conocido Alaró".

- A la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (1991-1998), a la veu de Santa Eugènia, diu: "També hi ha l'esmentat camí de Muntanya i el de Sonarrossa. El primer provinent del terme de Lluçmajor, travessa terres d'Algaida, passa per la partió de Santa Eugènia i Sencelles i per ses Alqueries i es dirigeix a Consell".

- Forma part de l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per ses Alqueries i sa Torre".

- A l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del llogaret de ses Alqueries, diu: "A l'altra banda de carretera (la de Sencelles), el camí de Muntanya es dirigeix cap a Consell, des d'on continuava antigament cap a la serra de Tramuntana, com indica el seu nom, per la contrada d'Alaró".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix amb el nom de "Camino de Montaña".

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Apareix completament, el tram 1 figura amb el nom de "Camino de Muntanya".

Plànol del *Proyecto de pavimentación asfáltica de varios caminos de Santa Eugenia (1981)*. A.M.S.E. Sig. 231.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje (1989)*. A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat amb el nom de camí de Muntanya.

Plànol del *Proyecto de pavimentación de caminos (1994)*. A.M.S.E. Sig. 234.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Montaña".

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes (sense data)*, escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(2) CAMÍ DE SES ALQUERIES/CAMÍ DE S'ESTACIÓ/CAMÍ DE SANT JORDI

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2
699-1-3

INICI: nucli urbà de Santa Eugènia, continuació del carrer de s'Estació.

FINAL: nucli urbà de ses Alqueries, creuer amb el camí de Muntanya.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí veïnal.
- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- Obres per part de l'administració.
- *Plan Nacional de Vías Provinciales* del terme de Santa Eugènia (1973).
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 4,4 m.
Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- S'Estació.
- Camí de ses Alqueries.
- Pou de na Perota.
- Ses Alqueries.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Pou de na Perota.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a les vores.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de sa Via.
- Caminet de ses Alqueries.
- Camí de Muntanya.

OBSERVACIONS: -**DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**

El 22 de febrer de 1851, dins l'acta de l'Ajuntament de Santa Eugènia, veim com "se mandava la suspensión de las obras que se estava haciendo en el camino llamado de San Jorge con motivo de una reclamación del Exmo. Sr. Conde de España..." degut a les queixes (acta de dia 28 de febrer) sobre "los procedimientos verificados por este Ayuntamiento con respecto al camino vecinal de San Jorge y en el punto desde el casco de la población a su aldea de las Alcarias..." (A.M.S.E. Sig. 17).

A l'acta de la sessió del dia 29 de març de 1851, es pot constatar un conflicte entre el Governador i l'Ajuntament de Santa Eugènia, al considerar el primer que "era obra de construcción la reparación que se había comensado [sic] en el camino dicho de San Jorge, cuyos tramites, segun el Real Decreto, Reglamento e instrucción de su referencia son totalmente distintos segun se habia manifestado por el Secretario en las anteriores reuniones que se ha tratado este negocio de caminos vecinales...", a la qual cosa respon l'Ajuntament: "no se engañó a la Autoridad a quien se hizo la propuesta porque si se nombró de San Jorge el camino num. 5º algun nombre debia escoger el Alcalde y Ayuntamiento para dicho camino y no lo consideraron mal porque viene del llano de San Jorge termino de la ciudad de Palma: que oficialmente dicho camino no debia conservar todas las subdivisiones que tiene" i acaba demanant que "debe ser reconocido como vecinal para todos los efectos del Real Decreto: que segun el parrafo de la Instrucción los caminos vecinales deben tener la anchura que se les fija y que esta marcada en 18 pies por el Consejo Provincial" (A.M.S.E. Sig. 17).

El 4 de juny de 1852 trobam, dins l'acta de l'Ajuntament de Santa Eugènia, una referència que diu que "el Sr. Alcalde manifestó a la corporación que tenia noticia que el Exmo. Sr. Conde de España había de venir dentro pocos dias en esta a fin de trazar el camino en disputa que de Santa Eugènia conduce a las Alcarias i ademas arreglar cuanto contribuya a la ejecución del camino...". El dia dotze del mateix mes de juliol, queda establert que "el camino de que se trata ha de pasar constantemente por los confines del Predio Son Mascaró a la parte del medio dia y levante, hasta llegar a los confines de la finca que actualmente posee

Ana Coll Viuda Riera, y desde este punto hasta el camino de Alaró ha de ser objeto de construcción, saliendo el camino del dicho Predio i siguiendo entre la citada finca de Coll y la de Jaime Mascaró hasta empalmar con el camino de Alaró. El Señor Conde cede el terreno importante para el camino hasta diez y ocho palmos mallorquines...” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 27 d'agost de 1852 l'acta de la mateixa Corporació es refereix a la reparació del camí que va d'aquest poble fins a ses Alqueries, i la del dia 19 de setembre reflecteix conflictes en la construcció del nou camí, ja que s'ordenà “que se sirviese a buscar el antiguo camino por dentro de la propiedad misma de Orrach [sic] con dirección a la cuesta denominada de'n Riera: pues esta dirección no solo gana terreno, indemnizaciones de perjuicios y varas de construcción de camino...” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 24 d'octubre del mateix any, i “a fin de facilitar las comunicaciones entre dicha población de Santa Eugènia y la aldea las Alcarias, sufraganea de la misma, despues de varias conferencias que celebraron el Excelentísimo Señor Conde de España, como dueño del Predio Son Mascaró en cuyo límite debe abrirse el conveniente camino, i el citado alcalde...”, quedaren ajustades les condicions que s'han de seguir per a la construcció del camí, una de les quals diu: “se abrirá y subsistirá en lo sucesivo un camino de diez y ocho palmos mallorquines de ancho” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 30 de setembre de 1853 es començà la reconstrucció d'una paret que confrontava amb “el camino vecinal de Sant Jorge desde el troso [sic] que se halla construida en el Predio dicho Son Mascaró hasta llegar al pozo de en Perota sito dentro el mismo Predio...” També a l'acta del 10 d'agost de 1856 es parla d'una paret “que se halla comenzada en el camino llamado de San Jorge y en el punto desde el pozo llamado de ne Perota hasta las Alcarias...” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 16 d'agost de 1857 es feia una altra reparació del camí “en el troso [sic] desde Santa Eugènia a su aldea de las Alquerias; que este troso [sic] es el mas malo de los caminos de este distrito: atendiendo que este camino de San Jorge es el que sirve para el transporte i conducción a los mercados de Inca y Binissalem...” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 8 d'octubre de 1859 fa referència a les obres dels camins veïnals i comenta la necessitat de continuar “... los referidos trabajos en el camino llamado de San Jorge en el punto denominado la Costa de Can Riera...” (A.M.S.E. Sig. 17).

El 16 de gener de 1861 es fa referència a les prestacions personals de les obres de “...los caminos de San Jorge, de Consell y de Sansellas...” (A.M.S.E. Sig. 17).

A la relació de camins que necessiten adobar que apareix a l'acta plenària del consistori taujà de 28 d'agost de 1870, es diu que “también entendido que en cualquier camino de estos se hallase la fabrica o prestacion y se tuviese permiso del Exmo. Sr. Conde de España para ensanchar en su Predio el camino vecinal llamado de San Jorge se invirtiese la prestacion personal en este camino y a la subida llamada Costa de Can Riera” (A.M.S.E. Sig. 18).

A partir de 1900, les referències a reparacions del camí són constants: a l'octubre de 1904 s'acordà l'eixamplament i alineació del camí de ses Alqueries (A.M.S.E. Sig. 20); el 7 de març de 1920 "el Sr. Presidente puso a discusion del Ayuntamiento el asunto de las obras llevada a cabo en el camino llamado Costa d'en Riera" (A.M.S.E. Sig. 26); l'11 d'octubre de 1924 "el señor alcalde propuso la construcción de una alcantarilla en el camino de las

Alquerias para desagüe, y al mismo tiempo para dar anchura en el camino" (A.M.S.E. Sig. 59).

Les obres que trobam a partir de 1929 són parcials, com la que veiem a l'acta de l'Ajuntament de dia 17 de setembre d'aquest any, on "se acordó por considerar de necesidad el ensanche en el camino de las Alquerias, en la parte correspondiente desde la Cruz den Bet al recodo del Pou de na Parota" (A.M.S.E. Sig. 31), tram que com es decideix a l'acta del dia 17 de setembre de 1932 "debera tener el camino la anchura de seis metros" (A.M.S.E. Sig. 33).

És un dels camins que podem veure en el croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino vecinal Alquerias" (A.M.S.E. Sense signatura). Amb data de 30 de gener del mateix any en un altre croquis duplicat de l'anterior apareix grafiat amb el nom de "camino municipal Alquerias" (A.M.S.E. Sig. 227/1).

A l'acta de la sessió municipal de l'Ajuntament de Santa Eugènia del 10 de desembre de 1948 "el alcalde expuso la conveniencia por considerarlo de suma utilidad utilidad publica u de urgencia el ensanchamiento de un tramo del camino las Alquerias afectado a la finca propiedad de Juan Bibiloni Horrach, tras breve discusión, se acuerda pase esta propuesta a la Comision de Obras para su estudio y emita en su dia el correspondiente dictamen" (A.M.S.E. Sig. 41). El 1965 es presenta el projecte de pavimentació asfàltica del camí de ses Alquerias, aprovat el 30 d'abril de 1968 (A.M.S.E. Sig. 230/2).

Forma part d'un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "S. Eugènia a Consell, por Alquerias, estado bueno y regular", amb una longitud de 3,5 km (A.M.S.E. Sense signatura).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure 3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Santa Eugènia envià per a formar aquest pla, aquest camí forma part del camí catalogat amb el nº 3 com a "Camino de CONSELL por Alquerias", amb inici a "final C/ Calvo Sotelo" i final al "término Consell", amb una llargada de 3 Km, amplada total de 5 m i ferm de macadam (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareix el "Camí de Ses Alquerias desde Santa Eugènia a Ses Alquerias" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix amb el nom de "Camins de Ses Alqueries", en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Els problemes que hi hagué en la construcció del camí de ses Alqueries es reflecteixen a l'article Obres Públiques, aparegut en la secció titulada Història del Poble, de la revista local *Santa Eugènia* (1986).

- Forma part de l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per ses Alqueries i sa Torre".

- A l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del llogaret de ses Alqueries, diu: "Pel que fa al camí o carretera que uneix Santa Eugènia amb ses Alqueries, com ja s'ha esmentat en tractar del pou de na Perota, es construí entre 1852 i 1856, amb greus entrebancs produïts per les queixes del senyor de Son Mascaró. Abans, i segons una acta de l'Ajuntament de 1851, hi havia un camí de ferradura que era anomenat camí veïnal de Sant Jordi, que devia arribar a aquesta població pel camí actual de Son Escaliva, sa Torta i Can Clapés, mentre que cap al nord podia enllaçar amb les vies de comunicació que arribaven fins a Inca. Aquesta relació amb Sant Jordi quedava reforçada per les importants propietats que hi tenien els Ribas de Pina, propietaris de sa Torre (ses Alqueries)."

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat amb el nom de camí de ses Alqueries.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense

escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(3) CAMÍ DE SA TORRE/CAMÍ DE SES ALQUERIES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: nucli urbà de ses Alqueries, al creuer amb el camí de Muntanya (es Molí).

FINAL: ctra. de Santa Maria a Sencelles PM-302, km 6,85.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Reconeixement del dret de pas per l'ajuntament.
- Obres per part de l'ajuntament.
- *Plan Nacional de Vías Provinciales* del terme de Santa Eugènia (1973).
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 4,3 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Es Molí.
- Can Pinco.
- Sa Torre.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Es Molí.

- Cases de Sa Torre.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Muntanya.
- Continuació del camí a l'altra banda de la carretera de Santa Maria a Sencelles.

OBSERVACIONS:

- La continuació del camí a l'altra banda de la carretera de Santa Maria a Sencelles, apareix al mapa de la C.O.P.O.T. (1994) amb el nom de "camí de sa Torre", tanmateix no s'inclou en aquest catàleg per no haver localitzat documentació arxivística referent en aquest tram.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 18 de juny de 1810, dins un expedient judicial que es troba a Santa Maria (A.M.S.M. Justícia. Sig. 669/1), apareix una disputa entre Margarita Horrach i Juana Balle, ambdues de Santa Eugènia, on el Batle Reial decidí "despues de haver visto y reconocido a su satisfaccion dicha disputa en el cami de la torra com del moli se va a la torra [...] que dicha Margarita Horrach pueda y deva haver de pasar ella y los seus, per las terras de Ant. Crespi del moli de las Alcarias com tal que se ha resolt y acordat per dita Horrach y hareus de Ant. Crespi que despues de haver canat los tres cortons que poseheyxen los hareus del dit Crespi, que de dite Horrach se ature Cami de carro per anar a la hera que te be li aperiyxera donant lo que li toca de terra a la part del figueral en el dit Crespi".

En data de 21 de març de 1963, en providència firmada pel batle de Santa Eugènia, s'acordà invertir 20.000 pessetes, concedides per la Direcció General d'Empleo, en les obres d'eixamplament del primer tram del camí de les Alqueries (A.M.S.E. Sig. 232/5).

L'any 1973 l'Ajuntament de Santa Eugènia envià una carta a la Diputació Provincial de Balears comunicant que la corporació havia acordat, en data de 31 de juliol de 1973 sol·licitar ajuda "para atender a la reparación de los caminos municipales que se detallan" entre els que es troba:

- "1º Camino llamado «De la Torre» por «Es Molí» que se inicia en la plazuela del caserío Las Alqueries finalizando en el cruce de la carretera de Santa Maria a Sancellas (P.M.-3.020)" (A.M.S.E. Sense signatura).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure 3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Santa Eugènia envià per a formar aquest pla, aquest camí forma part del camí catalogat amb el nº 2 com a "Camino SES PLANES", amb inici a "cruce PM-3100 y PM-V-3141" i final al "P.M.-3.0 ", amb una llargada de 3 Km, amplada total de 4 m i ferm de macadam (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

L'any 1977, a petició de l'ajuntament de Santa Eugènia, la Diputació Provincial redactà el projecte de "Pavimentación asfáltica de los Caminos de Montaña y de Alquerias". Aquest camí apareix com a "camino de ALQUERIA a Carretera de Sancelles por Sa Torre con una longitud de 665, ml. y 4,5 m. de ancho medio" (A.M.S.E. Sig. 230/2).

En sessió plenària del 31 de gener de 1980, el mateix ajuntament acordà aplicar les contribucions especials corresponents "respecto de las obras de pavimentación asfáltica del camino de Alquerías por Sa Torre" (A.M.S.E. Sig. 51).

El 31 de maig de 1985 l'Ajuntament de Santa Eugènia aprovà definitivament el nou traçat del camí de sa Torre "transcurrido sin reclamaciones el plazo de exposición al público del expediente sobre el nuevo trazado del camino vecinal que transcurre a través del predio Sa Torre" (A.M.S.E. Sig. 54).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix amb el nom de "Camins de Ses Alqueries", en el projecte de pavimentació asfáltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Apareix a l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per ses Alqueries i sa Torre".

- A l'itinerari nº 2 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del llogaret de ses Alqueries, diu: "Al costat del pou de Son Bosso, arribam a una bifurcació del carrer. El camí de Muntanya segueix recte (xaloc), però abans de continuar per aquesta via, voltarem cap a l'esquerra (gregal), pel camí de sa Torre, que arriba també a la carretera de Sancelles (PM-302)".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Només apareix el tros del camí fins a les cases de sa Torre.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). També apareix la continuació del camí a l'altra banda de la ctra. de Sencelles.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Apareix grafiat des del camí de Muntanya fins a la carretera de Sencelles tot i que el camí no te continuïtat en el tros prop de les cases de sa Torre.

(4) CAMÍ DE CA SES MONGES/CAMÍ DES POU NOU/CAMÍ DE SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA BASSA DES POU NOU/CAMÍ DES CAMP GRAN

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: nucli urbà de Santa Eugènia, creuer amb el carrer de l'Església.

FINAL: creuer amb la ctra. de Sineu, PMV - 3011.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí municipal.
- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- Obres per part de l'administració.
- *Plan Nacional de Vías Provinciales* del terme de Santa Eugènia (1973).
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 6-6,3 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camí de sa Torta.
- Ca ses Monges.
- Can Torretes.
- Camp Gran.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS: -**CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:**

- Ca ses Monges.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de ses Olleries.
- Camí de Sencelles.
- Continuació amb el camí de sa Torta a l'altra banda de la carretera de Sineu.

OBSERVACIONS:

- En alguns dels documents localitzats també es fa servir el nom de camí des pou Nou per a nomenar el camí de Sencelles (camí n° 6 d'aquest catàleg).

- Aquest mateix camí també és conegut amb el nom de camí de sa Torta, encara que en aquest catàleg hem fet servir aquest nom per anomenar la continuació del camí a l'altra banda de la carretera de Sineu (camí n° 8 d'aquest catàleg).

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En una "Relacion comprension de las disposiciones que he dictado con referencia a los caminos publicos vecinales de este Distrito Municipal en la visita que he practicado en el dia de esta fecha", datada l'any 1857, es dictamina que "En el camino llamado del Pou Nou, desde la Casa Nova al camino llamado de Sineu se hiciesen tres apostadores..." (A.M.S.E. Sig. 17).

El 8 de juliol de 1860, a l'acta de l'Ajuntament de Santa Eugènia veiem com es fa la divisió de les zones del districte entre els pastors, on li pertocà a Cardell una zona que va per la sort de Son Coll "hasta el camino de las Bases del Pou Nou" i a Rafel Vidal una que arriba fins "el camino llamado de Son Escalivas y hasta el de las Muncaretas". (A.M.S.E. Sig. 17).

En el llibre d'actes de les sessions de Santa Eugènia, en data de 3 d'octubre de 1920 s'ordenà començar "la reparación del camino llamado del Pou Nou hasta la Iglesia, facultando a la Alcaldia para contratar los carros necesarios para dichas obras" (A.M.S.E. Sig. 27).

A l'acta del 27 d'agost de 1922, un veïnat demana "a perpetuidad el derecho a recoger el estiercol del depósito llamado Basa o el Pou Nou y del camino y acequia que conduce desde la creueta hasta dicho deposito..." (A.M.S.E. Sig. 29).

Una veïnada de Santa Eugènia demana, "le sea concedido permiso para poder edificar y

reconstruir en parte, una pared de una línea de su propiedad denominada "Es Pou Nou" y límite con el camino municipal de este término llamado vulgarmente de "Son Escaliva" (A.M.S.E. Urbanisme i Obres. Sense signatura).

El desembre de 1932 es féu saber al consistori taujà "que el camino llamado del Pou Nou se encuentra en mal estado para el tránsito, acordándose que debido a lo estrecho del camino, se le de más anchura desde el cruce hasta la media luna de dicho camino" (A.M.S.E. Sig. 33).

A l'acta de la sessió de l'Ajuntament de Santa Eugènia del dia 9 de juny de 1933 "se da cuenta de una solicitud del vecino Bartolomé Sastre pidiendo permiso para rehacer una pared en el Camí de les Monches, y el Ayuntamiento acuerda el que inspeccione el lugar la comisión de Obras del Ayuntamiento para luego ver si procede o no la concesión del permiso" (A.M.S.E. Sig. 33).

A l'acta de la sessió de l'Ajuntament de Santa Eugènia del dia 30 de març de 1951 el Sr. President "estima de suma necesidad y de utilidad pública la terminación de las obras de rectificación y ensanchamiento del camino denominado "De se basa del Pou Nou y también de Ca Ses Monjas", per la qual cosa el consistori acordà l'inici de les gestions (A.M.S.E. Sig. 42).

A l'acta de la sessió de l'Ajuntament de Santa Eugènia del dia 30 de setembre de 1959 es recordà l'acord d'aquesta corporació en data de 31 de desembre de 1955, en relació a la inclusió de l'eixamplament del camí de Son Escaliva o Pou Nou en el pla municipal d'obres i millores: " el tramo de ensanchamiento sera partiendo del cruce Basa des Pou Nou hasta la carretera Vieja de Sineu (A.M.S.E. Sig.44)

L'acta de la sessió de l'Ajuntament de Santa Eugènia del dia 30 de desembre de 1960, recull la concessió per part del *Sr. Director General del Tesoro* d'una subvenció de deu mil pessetes per a la reparació del camí de Son Escaliva o Pou Nou (A.M.S.E. Sig. 45).

El mateix consistori, segons consta a l'acta del 27 d'agost de 1965, "acuerda por unanimidad que para el proximo periodo de 1965-1966 se efectue el total arreglo de pavimentación con firme de piedra machacada y si posible gravilla de los caminos denominados Es Pou Nou, el de Ca Ses Monjes y el de Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 47). En aquest document, el pou Nou fa referència al camí de Sencelles.

Forma part d'un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugenia a Se Torte (con enlace Carretera Sineu", amb una longitud de 2'700 km i en mal estat (A.M.S.E. Urbanisme i Obres. Sense signatura).

El mes de juliol de 1973 es presentà el projecte de pavimentació asfàltica de diversos carrers de Santa Eugènia, on s'inclou també el camí del Pou Nou: "la inclusión del camino Pou Nou en esta etapa es de suma importancia ya que es la arteria principal hacia la carretera vieja de Sineu que ayuda a descongestionar la única salida de la villa por la carretera hacia Santa María del Camí o la parte del Levante de la Isla" (A.M.S.E. Sig. 230/2).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure

3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Santa Eugènia envià per a formar aquest pla, aquest camí forma part del camí catalogat amb el nº 4 com a "Camino POU NOU", amb inici a "final C/ Caidos por Patria" i final a "P.M.-V.-3141", amb una llargada de 1,2 Km, amplada total de 5 m i ferm de macadam (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

El mes de maig de 1986 apareix un projecte de regularització del ferm i nou paviment asfàltic del camí des Pou Nou (A.M.S.E. Sig. 234).

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareix el "Camí d'es Pou Nou desde el Convento a la Carra. de Sineu" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Forma part del camí anomenat camí de sa Torta, inclòs a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli urbà, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/373 i 1/447", final a la "parcel·la cadastral 3/12", i una llargària de 3065 m.

El tros del camí des del creuer amb el camí de Sencelles fins a la ctra. de Sineu, apareix amb el nom de Camí des Pou Nou, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- A la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (1991-1998), a la veu de Santa Eugènia, diu: "el camí o carrer de les Monges surt des de l'esquerra al començament del camí de ses Olleries".

- A l'itinerari nº 3 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del camí de Sencelles, diu: "Més endavant, a uns set o vuit minuts de l'anterior entreforc de la carretera d'Algaida, arribam al punt on el nostre camí enllaça amb un altre de transversal que arriba a les finques dites sa Torta i Son Escaliva; el tram de camí que va cap el poble, a la dreta, és denominat camí de Ca ses Monges, mentre que el que es dirigeix cap a l'esquerra és conegut amb el nom de camí des Camp Gran. En el mateix entreforc hi ha l'abeurador des Pou Nou".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de sa Torta".

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat amb el nom de camí de sa Torta.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de sa Torta".

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(5) CAMÍ DE SES OLLERIES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: nucli urbà de Santa Eugènia, continuació del carrer de l'església.

FINAL: ctra. de Sineu PMV-3011.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí veïnal.
- Camí municipal.
- Obres per part de l'administració.
- *Plan Nacional de Vías Provinciales* del terme de Santa Eugènia (1973).
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 4 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camí de ses Olleries.
- Sa Creueta.
- Can Garrit.
- Son Rigo.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets i reixetes.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

- Nucli urbà de ses Olleries.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -**ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:**

- Camí de Ca Ses Monges.
- Camí de sa cova de Lourdes.
- Camí de Can Queleu.
- Camí de Son Tano.
- Camí de Son Negre.

OBSERVACIONS: -**DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**

El 17 de març de 1928, l'Ajuntament de Santa Eugènia tractà sobre l'esbaldragament d'un paretó a una finca en el camí de ses Olleries (A.M.S.E. Sig. 31).

També a l'acta de l'Ajuntament del 10 d'abril de 1936 es proposà "que en el camino nombrado las Ollerias en esta villa existen varios arboles que estorban el tránsito de dicho camino..." i també, en la mateixa acta, "que existiendo un portillo en el mismo camino de Ollerias y en dicho portillo existen varias piedras que estorban para poder pasar, que se avise al dueño para que las retire..." (A.M.S.E. Sig. 35)

A l'acta de la sessió municipal de l'Ajuntament de Santa Eugènia del 28 de març de 1940 es paguen "ciento quince pesetas , importe de noventa y dos metros de pared del camino del Pou Nou y siete pesetas por un jornal para levantar un portillo en el camino de Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 38).

És un dels camins que podem veure en el croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino vecinal de Ollerias" (A.M.S.E. Sense signatura). Amb data de 30 de gener del mateix any, en un altre croquis duplicat de l'anterior, apareix grafiat amb el nom de "camino municipal a Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 227/1).

El dia 1 de juliol de 1941, l'Ajuntament de Santa Eugènia pagà a Miquel Horrach Sastre, la quantitat de noranta sis pessetes per "sus trabajos efectuados en el ensanche del camino de Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 39) i el 22 de desembre de 1947, el mateix consistori pagà a José Miralles Mascaró por "diez jornales invertidos en la reparación del camino Ollerias..." (A.M.S.E. Sig. 40).

En data de 31 de març de 1953 trobam, dins una carpeta titulada "Obras. 1922-1959" de l'Ajuntament de Santa Eugènia, la petició d'un veïnat perquè se li permeti reconstruir "la

pared lindante con el camino vecinal que es conocido por camino de Se Cova y la citada finca Cas es Foresté o Son Vey" (A.M.S.E. Urbanisme i Obres. Sense signatura).

El mateix consistori, segons consta a l'acta del 27 d'agost de 1965, "se acuerda por unanimidad que para el proximo periodo de 1965-1966 se efectue el total arreglo de pavimentación con firme de piedra machacada y si posible gravilla de los caminos denominados Es Pou Nou, el de Ca Ses Monjes y el de Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 47).

El 1969 és inclòs a la relació de camins a càrrec de l'Ajuntament que formen l'expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugènia a Ollerias (Se Coves", amb una longitud de 1,490 km i molt mal estat (A.M.S.E. Urbanisme i Obres. Sense signatura).

L'any 1967 apareix el primer projecte per pavimentar el camí de ses Ollerias, que és aprovat el 25 de novembre de 1969, i finalment duit a terme l'any 1973. La memòria del projecte diu: "el presente proyecto trata de la pavimentación con hormigón asfáltico del camino denominado de las Ollerias que es la principal arteria que conduce al Camino Provincial denominado carretera de Sineu que estando en trance de su reparación y asfaltado en el tramo último, hace que la mejor ruta desde Santa Eugènia a Palma sea por esta vía y que además linda con la barriada denominada de Las Ollerias, siendo de urgente necesidad su adecentamiento por su mal estado de vialidad" (A.M.S.E. Sig. 230/2).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure 3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Santa Eugènia envià per a formar aquest pla, aquest camí apareix catalogat amb el nº 1 com a "Camino OLLERIAS", amb inici a "final C/ José Antonio" i final a "P.M.-V.-3141", amb una llargada de 1,8 Km, amplada total de 5 m i ferm de macadam. A l'apartat d'observacions, fent referència al seu traçat, afegeix: "cruza la zona de residencias de fines de semana" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

L'I.R.Y.D.A. (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario), com es féu saber en sessió plenària de l'ajuntament taujà del 13 de setembre de 1979, aprovà "las obras de paredes en camino Son Solle y Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 51).

En sessió plenària del 28 de desembre de 1984 el mateix consistori "teniendo en cuenta que no se ha recibido subvención alguna para el bacheo asfáltico de los caminos Ollerías y es Torrentot, obras solicitadas dentro del Plan de Obras y Servicios para 1984, el Ayuntamiento acordó solicitar del Consell Insular de Mallorca si fuera posible conceder alguna ayuda econòmica" (A.M.S.E. Sig. 54).

El 31 de maig de 1985 l'Ajuntament de Santa Eugènia acordà "1º.- Declarar de reconocida urgencia las obras de Realización del firme asfáltico del camino Son Ferrando, Son Sancho y bacheo asfáltico de Ollerias y Torrentot como consecuencia de las necesidades apremiantes que demandan una pronta ejecución" (A.M.S.E. Sig. 54) i el maig de 1986 apareix un projecte de neteja dels laterals de diversos camins, entre els quals hi ha el camí de ses Ollerias (A.M.S.E. Sig. 234).

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareix el "Camí de Ses Olleries de Santa Eugènia a Carrta. De Sineu pasando por el núcleo urbano de ses Olleries" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix, amb el nom de camí de Ses Olleries a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "límit urbà, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/626 i 1/372 ", final a la "parcel·la cadastral 1/235", i una llargària de 2250 m. En quest cas s'inclou en aquest camí el camí dit de Son Negre i que en aquest catàleg apareix en el nº 14, amb el nom de camí de Son Negre o camí de Can Pujades.

Apareix amb el nom de Camí de Ses Olleries, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part dels itineraris nº 3 i 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenats "Itinerari per ses Olleries" i "Itinerari al puig de Son Seguí o d'en Marron".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix amb el nom de "Camino de las Olleries", el qual continua pel camí de Son Negre, fins a les cases de Son Tano.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Plànol del *Proyecto de pavimentación asfáltica del camino de ses Olleries y núcleo* (1992). A.M.S.E. Sig. 231.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix amb el nom de camí de Ses Olleries.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa*

Eugènia, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de las Ollerias".

Plànol de *Santa Eugènia Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(6) CAMÍ DE SENCELLES/CAMÍ DE SON ARROSSA/CAMÍ DE CAN PUCETA/CAMÍ DE CAN PALLEES/CAMÍ DES POU NOU

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: ctra. de Sineu, PMV-3011, Camp d'en Sec.

FINAL: camí de Muntanya, partió del terme de Sencelles.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí municipal.
- Obres per part de l'administració.
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).
- *Catálogo de las carreteras o caminos existentes en el término municipal de Sencelles. 1973.*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3,2 - 7,0 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camp d'en Sec.
- Can Puceta.
- Can Palles.
- Camí de Sencelles.
- Camí de Son Arrosa.
- Es Pou Nou.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -**CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:**

- Es pou Nou.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Ca ses Monges o camí des pou Nou.

OBSERVACIONS:

- Aquest camí continua a la partió de terme, fins a Sencelles.
- A la documentació arxivística, apareix en algunes ocasions amb el nom de camí des pou Nou.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En el llibre d'actes de les sessions de Santa Eugènia, que es troba a l'Arxiu Municipal de Santa Maria, en data de l'1 de juliol de 1821 apareix la distribució de corrals entre els pastors, on li correspon a D. Miguel de la Torre el que va "del Ostal den Comune voltant per el Cami de las Aucarias fins en el camí de Sancellas lo clos" (A.M.S.M. Sig. 27/2).

El 5 d'abril de 1857 s'ordenà que "en el camino de Sansellas de baix se hiciese otro apostadero en el surco divisorio de entre la finca de Catalina Bibiloni y la de Bartolome Roca" (A.M.S.E. Sig. 17).

El 16 de gener de 1861 es fa referència a les prestacions personals de les obres de "...los caminos de San Jorge, de Consell y de Sansellas..." (A.M.S.E. Sig. 17).

És el camí que apareix en quart lloc a la llista de camins (acta del 28 d'agost de 1870) que s'han d'adobar amb preferència, dient "el llamado camino de Sansellas principiando en el Camp den Sech continuando por la parte del oeste" (A.M.S.E. Sig. 18).

A l'acta de l'ajuntament del 23 de gener de 1881, es comunica al Governador Civil de la Província l'aparició d'un cadàver "encontrado en el camino llamado de Sansellas, debajo de la viña de Son Borrás..." i el 4 d'abril del mateix any es parla de "la recomposición del camino de Sansellas..." (A.M.S.E. Sig. 18).

A l'acta de la sessió municipal de l'Ajuntament de Santa Eugènia del 25 d'agost de 1948 es diu que "... relativo al estudio e informe sobre el ensanchamiento de un tramo del camino llamado del Pou Nou de este termino municipal comprendido entre la carretera de Algaida y el

cruce del camino que conduce a Son Escaliva...es de parecer que las obras son suma conveniencia y utilidad pública, y que al camino se le ha de dar la anchura de seis metros" (A.M.S.E. Sig. 40).

És un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Carretera Sineu (Son Sec) a Carretera Algaida por Pou Nou", amb una longitud de 2 km i en mal estat (A.M.S.E. Sense signatura).

L'any 1973 l'Ajuntament de Santa Eugènia envià una carta a la Diputació Provincial de Balears comunicant que la corporació havia acordat, en sessió plenària del 31 de juliol, sol·licitar ajuda "para atender a la reparación de los caminos municipales que se detallan" entre els que es troba:

"2º Camino de "C'an Pusete" que enlaza, desde el cruce de la carretera de Santa Maria a Algaida (P.M.- 3.049) hasta su unión con la carretera Vieja de Sineu (P.M.V.- 3.141)" (A.M.S.E. Sig. 49).

El projecte de pavimentació asfàltica del "Camino de C'an Pagés" de l'any 1977, redactat per la Diputació Provincial com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia, comprèn des de la carretera de Sineu fins a la carretera d'Algaida (A.M.S.E. Sig. 230/2).

L'Ajuntament de Santa Eugènia decidí, en sessió plenària del 27 d'octubre de 1977, "solicitar al Excm. Sr. Presidente de la Diputación Provincial de Baleares, y por carecer de personal técnico competente la cooperación técnica total para realizar los proyectos técnicos del camino llamado de Can Payes o Can Pusete, que se inicia en el cruce de la carretera de Santa Eugenia a Algaida, hacia el cruce del Pou Nou prosiguiendo por Can Payes hasta el paraje llamado C'an d'en Sec y finalizar en la Carretera Vieja de Palma a Sineu" (A.M.S.E. Sig. 50).

L'I.R.Y.D.A. (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario), com es féu saber en sessió plenària de l'ajuntament taujà del 13 de setembre de 1979, aprovà "las obras de paredes en camino Son Solle y Ollerias" (A.M.S.E. Sig. 51).

El consistori taujà, en sessió del 14 de febrer de 1980, acordà demanar a l'I.R.Y.D.A. (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario) la inclusió en el pla d'obres i millores territorials "correspondientes al acondicionamiento y asfalto de los caminos rurales Son Ferrando, Se Punta, Sancellas o Son Arrosa, Ses Planes, Sa Torta y electrificación del paraje Can Pares" (A.M.S.E. Sig. 51).

El 28 de febrer de 1980, en sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia "se acordó por unanimidad solicitar del Consell General Interinsular de Baleares, la pertinente confección de los Proyectos Técnicos que a continuación se detallan en régimen de Cooperación Técnica total por falta de personal adecuado de este Ayuntamiento, de los caminos siguientes: Camino de Alquerias al Cementerio, llamado así mismo des Pou de Alquerias; Camino de Ses Planes que une el Cementerio con la carretera de Algaida y Sineu; Camino de Sancellas o Son Arrosa que une la Carretera de Algaida hasta el Término de Sancellas; Camino de Son Farrando y de Sa Siniota que ambos enlazan la carretera de Santa Maria con la carretera de Sancellas; camino Son Escaliva hacia Ca'n Fava y Sa Punta; Camino de Son Negre desde su iniciación en el Camino de Ollerías hasta su final (A.M.S.E. Sig. 51). Així el projecte de pavimentació asfàltica del "Camino de Son Arrosa" de l'any 1980, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia, comprèn des de la

carretera d'Algaida fins al camí de Muntanya (A.M.S.E. Sig. 51).

El mes de maig de 1986 apareix un projecte de neteja dels laterals de diversos camins, entre els quals hi ha el camí de Son Arrossa i Can Palles (A.M.S.E. Sig. 234).

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareixen el "Camí de Ca'n Payas de la Carrta. De Sineu a Algaida" i també el "Camí de So'n Arrosa desde la Carrta. de Algaida y siguiendo hasta el Tno. De Sancellas" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix, amb el nom de camí de Sencelles a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "ctra. de Sineu, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/282 i 1/283", final a la "límit terme de Sencelles en la partió de les parcel·les cadastrals 2/78 i 2/77", i una llargària de 2040 m.

Apareix amb el nom de Camí de Can Paies, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

La continuació d'aquest camí en el terme de Sencelles apareix inclosa en el *Catálogo de las carreteras o caminos existentes en el término municipal de Sencelles* (A.M.S., sense signatura), amb el nom de "Camino de Moreyo", nº 37, amb inici a la carretera PM-302 i final en el terme de Santa Eugènia.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- A la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (1991-1998), a la veu de Santa Eugènia, diu: "També hi ha l'esmentat camí de Muntanya i el de Sonarrossa. El primer provinent del terme de Lluçmajor, travessa terres d'Algaida, passa per la partió de Santa Eugènia i Sencelles i per ses Alqueries i es dirigeix a Consell. En canvi, el camí de Sonarrossa va des de la carretera de Palma-Sineu, a l'altura de ses Ollerries, fins a Sencelles, passant pel redol de cases de Sonarrossa".

- Forma part de l'itinerari nº 3 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per ses Ollerries". Apareix amb el nom de camí de Sonarrossa.

- A l'itinerari nº 3 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla des pou Nou, diu: "Es troba al camí de Sonarrossa o de Can Palles, una carretera secundària que des de ses Ollerries, arriba al poble de Sencelles, vora la cruïlla formada per aquest camí i pel camí de sa Torta o de Son Escaliva, que prové del carrer de Ca ses Monges de Santa Eugènia, i continua cap a la carretera vella de Sineu i a les cases que li donen nom".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa*

Eugenia, escala 1/10.000. De les dues connexions amb la carretera de Sineu, només apareix la que te continuació amb el camí de Son Mateu.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix amb els noms de "Camino de Sancellas" i "Camino de Santa Eugènia a Sancellas".

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix amb el nom de "Camí de Sencelles Camí de Son Arrosa".

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Sancellas".

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y caminos existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). De les dues connexions amb la carretera de Sineu, només apareix la que te continuació amb el camí de Son Mateu.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. De les dues connexions amb la carretera de Sineu, només apareix la que te continuació amb el camí de Son Mateu.

(7) CAMÍ DE CAN CLAPES (A)

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3
699-1-4

INICI: camí de sa Torta.

FINAL: proximitats de Can Cosme, continuació amb el camí nº 48.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 4 (5-6) m.
Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camí de sa Torta.
- Can Fava.
- Camp de Més Avall.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de sa Torta.
- Continuació del camí, fins a Can Clapes (nº 48 d'aquest catàleg).

OBSERVACIONS:

- Solament hem inclòs en aquest camí el tram que apareix documentat a la documentació localitzada (inventari de béns). La continuació d'aquest camí apareix inclosa en aquest catàleg en el camí nº 48 anomenat camí de Can Clapes (B).

- Als plànols de la C.O.P.O.T. (1994) i del cadastre de Santa Eugènia (sense data) aquest camí apareix grafiat amb el nom de camí de sa Torta.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

És un dels camins que podem veure en el duplicat de 30 de gener de 1940, del croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino establecedores - La Atalaya". (A.M.S.E. Sense signatura).

El 28 de febrer de 1980, en sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia "se acordó por unanimidad solicitar del Consell General Interinsular de Baleares, la pertinente confección de los Proyectos Técnicos que a continuación se detallan en régimen de Cooperación Técnica total por falta de personal adecuado de este Ayuntamiento, de los caminos siguientes: Camino de Alquerias al Cementerio, llamado así mismo des Pou de Alquerias; Camino de Ses Planes que une el Cementerio con la carretera de Algaida y Sineu; Camino de Sancellas o Son Arrosa que une la Carretera de Algaida hasta el Término de Sancellas; Camino de Son Farrando y de Sa Siniota que ambos enlazan la carretera de Santa Maria con la carretera de Sancellas; camino Son Escaliva hacia Ca'n Fava y Sa Punta; Camino de Son Negre desde su iniciación en el Camino de Ollerías hasta su final (A.M.S.E. Sig. 51).

Apareix, amb el nom de "camí de Can Clapés", a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí de sa Torta, en la partió de les parcel·les cadastrals 3/134 i 3/88", final a la "parcel·la cadastral 3/91", i una llargària de 1110 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugènia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugènia, Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Can Clapés" i comprèn des del camí de sa Torta fins a Can Clapes.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat amb el nom de camí de sa Torta.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Can Clapes".

Plànol de *Santa Eugènia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix completament així com les dues continuacions del camí fins a les proximitats de Can Clapes, sense arribar en cap cas a la partió del terme. Una d'aquestes continuacions coincideix amb el camí nº 48 d'aquest catàleg.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix completament, així com les dues continuacions del camí fins a les proximitats de Can Clapes. Una d'aquestes continuacions coincideix amb el camí nº 48 d'aquest catàleg.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Apareix completament, així com les dues continuacions del camí fins a les proximitats de Can Clapes. Una d'aquestes continuacions coincideix amb el camí nº 48 d'aquest catàleg.

(8) CAMÍ DE SA TORTA/CAMÍ A SON ESCALIVA/CAMÍ DE SA PUNTA

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3
699-1-4

INICI: ctra. de Sineu (PMV-3011), al creuer amb el camí de Ca ses Monges o des pou Nou.
FINAL: finca de sa Punta, continuació amb el camí nº 55.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.
TIPUS:

- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 3 - 5,2 m.
Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Son Escaliva.
- Camí de sa Punta.
- Camp de Mes Avall.
- Son Matxina.
- Sa Punta.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS:

- Una barrera tancada amb pany al final del camí, on continua el camí nº 55 d'aquest

catàleg, anomenat camí de sa Punta al terme d'Algaida.

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Clapes.
- Continuació del camí, anomenat camí de sa Punta al terme d'Algaida.

OBSERVACIONS:

La continuació d'aquest camí apareix inclosa en aquest catàleg en el camí nº 55 anomenat camí de sa Punta al terme d'Algaida.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

És un dels camins que podem veure en el duplicat de 30 de gener de 1940, del croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino Son Matgina". Comprèn des de la carretera de Sineu fins a la partió del terme d'Algaida (A.M.S.E. Sense signatura).

És un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugenia a Se Torte (con enlace Carretera Sineu", amb una longitud de 2,7 km i en mal estat (A.M.S.E. Sense signatura).

El consistori taujà, en sessió del 14 de febrer de 1980, acordà demanar a l'I.R.Y.D.A. (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario) la inclusió en el pla d'obres i millores territorials "correspondientes al acondicionamiento y asfalto de los caminos rurales Son Ferrando, Se Punta, Sancellas o Son Arrosa, Ses Planes, Sa Torta y electrificación del paraje Can Pares" (A.M.S.E. Sig. 51).

El 28 de febrer del mateix any "se acordó por unanimidad solicitar del Consell General Interinsular de Baleares, la pertinente confección de los Proyectos Técnicos que a continuación se detallan en régimen de Cooperación Técnica total por falta de personal adecuado de este Ayuntamiento, de los caminos siguientes: Camino de Alquilerias al Cementerio, llamado así mismo des Pou de Alquilerias; Camino de Ses Planes que une el Cementerio con la carretera de Algaida y Sineu; Camino de Sancellas o Son Arrosa que une la Carretera de Algaida hasta el Término de Sancellas; Camino de Son Farrando y de Sa Siniota que ambos enlazan la carretera de Santa Maria con la carretera de Sancellas; camino Son Escaliva hacia Ca'n Fava y Sa Punta; Camino de Son Negre desde su iniciación en el Camino de Ollerías hasta su final (A.M.S.E. Sig. 51).

El 28 d'octubre de 1983, en sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia, "se da cuenta a la corporación de que se ha procedido al ensanchamiento de las curvas de los caminos de sa Punta y C'an Fave, tal como se acordó en la sesión anterior" (A.M.S.E. Sig. 53).

A petició de l'ajuntament de Santa Eugènia, el Consell Insular de Mallorca, aprovà i elaborà el projecte de la pavimentació asfàltica del Camí de Sa Punta, amb data de l'any 1984. En aquest projecte el camí comprèn des del creuer amb l'inici del camí de Can Clapes fins al final del camí, a uns 150 m de les cases de Sa Punta (A.M.S.E. Sig. 231).

El mateix any, concretament a la sessió plenària de l'ajuntament taujà del 30 de març, "por parte del Presidente de la Cámara Agraria Local se hace entrega al Sr. Alcalde de un cheque por valor de 125.000 ptas de la subvención recibida por esta Camara Agraria para el ensanchamiento de curvas y reconstrucción de paredes de los caminos municipales de Sa Punta" (A.M.S.E. Sig. 53).

Forma part del camí anomenat "camí de Sa Torta" a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli urbà, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/373 i 1/447", final a la "parcel·la cadastral 3/12", i una llargària de 3.065 m. Comprèn el camí nº 4 d'aquest catàleg anomenat camí de Ca ses Monges, més aquest camí nº 8 dit camí de sa Torta.

També apareix a l'inventari el camí dit "camí de Sa Torta", com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic, amb inici a la "carretera de Sineu a Palma" i final al "límit terme d'Algaida", una llargada de 2.700 i una amplada de 4,6 metres, dels que hi ha asfaltats 10.000 mts. Aquesta superfície correspondria a una llargada de 2174 m.

En aquest mateix *Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), apareix el nom de "Camí de sa Punta", com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic, amb inici al "camí de sa Torta", final a la "finca de Sa Punta", asfaltat, una llargària de 3.065 metres i una amplada mitjana de 4,5 m. Aquesta llargada pareix ésser errònia tot i que d'acord amb les dades de la superfície (8.550 m²) i l'amplada mitjana (4,5 m) la llargària resultant de 1.900 m, sí coincideix amb la del camí.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000. El traçat del tram inicial del camí no coincideix amb l'actual i discorre per les cases de Son Escaliva i pel mig del Camp de Mes Avall. El final del camí, continua tot dret fins a la partió del terme d'Algaida i del que ara no s'en troba cap indici.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Sa Torta", des de Santa Eugènia fins a les cases de Sa Torta (Sa Punta). El tram inicial del camí pareix que discorria per les cases de Son Escaliva.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Apareix completament. El traçat del tram inicial discorre per les cases de Son Escaliva. Al final del camí continua fins a la partió del terme d'Algaida.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. El camí continua fins a la partió de terme d'Algaida per on continua.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat amb el nom de camí de sa Punta.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino de Sa Torta". El traçat del tram inicial del camí discorre per Son Escaliva.

Plànol de *Santa Eugènia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix tot el camí i la seva continuació, tot dret, fins a la partió del terme d'Algaida. El traçat del tram inicial al Camp de mes Avall, des de són Escaliva fins a Son Matxina, no coincideix amb l'actual.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix tot el camí i la seva continuació, tot dret, fins a la partió del terme d'Algaida. El traçat del tram inicial al Camp de mes Avall, des de són Escaliva fins a Son Matxina, no coincideix amb l'actual.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Apareix tot el camí i la seva continuació, tot dret, fins a la partió del terme d'Algaida. El traçat del tram inicial al Camp de mes Avall, des de són Escaliva fins a Son Matxina, no coincideix amb l'actual.

(9) CAMÍ VELL DE SA TALAIA/CARRERÓ DE SON SANXO

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3
699-1-4

INICI: ctra. de Sineu, PMV- 3011, km 15,75.

FINAL: comellar d'es Pelassos.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals* (1991).
- Obres per part de l'administració.

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 4,3 m.
Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn des de la ctra. de Sineu fins a l'encreuament amb el camí de Son Sanxo.

Tram 2:

Tipologia: carro.
Amplada: 3,5 - 4,2 m.
Tipus de ferm: terra.

Comprèn des de l'encreuament amb el camí de Son Sanxo fins a uns 250 m abans del final del camí on hi ha un portell amb unes barreres.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camp de s'Aljub.
- Carreró de Son Sanxo.
- Comellar des Pelassos.
- Comellar de sa Maniga.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: fàcil.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets al tram 1 i 2.

LIMITACIONS DE PAS:

- Un cable d'acer, obert, a uns 250 m de l'inici del camí (tram 2).
- Una barrera oberta, amb pany, al final del tram 2.

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Tram 1: bo.
- Tram 2: regular.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats al tram 1 i 2.
- Clavaguera sobre el torrent d'en Sanxo, a la continuació del camí.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA: -

- Camí de Son Sanxo.
- Continuació del camí, al final del tram 2.

OBSERVACIONS:

- Al final del tram 2, el camí continua fins arribar a les cases de Ses Moletes. A la dreta del camí també hi ha un altre camí pràcticament desaparegut que continua per dins del comellar de sa Maniga i que coincidiria amb el que apareix grafiat al plànol de la *Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral* (1955) com a "Camino de la Atalaya" el qual continua per dins del comellar fins a la partió de terme.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

A l'acta de la sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia del 30 de maig de 1981, s'acordà per unanimitat, en referència a les obres de pavimentació de camins, "la inclusió en el mentado programa de asfalto de caminos de Son Sancho o Llegitimes y sus ramales; Camino de Son Mateu; Camino de Son Mascaró y de Son Maig o Can Cantó hacia Ses rotes" (A.M.S.E. Sig. 52). Actualment només està asfaltat al tram 1 fins el creuer amb el camí de Son Sanxo.

Els camins de Son Sanxo, Son Mascaró, Son Ferrando i Son Maig són els inclosos a la relació de camins del projecte de pavimentació de l'Ajuntament de Santa Eugènia de 1985 (A.M.S.E. Sig. 231). Aquest camí dit de Son Sanxo comprèn des de la ctra. de Sineu fins a la caseta de Son Sanxo, i per tant fa referència al tram 1 d'aquest camí.

Apareix, amb el nom de camí vell de sa Talaia a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic

destinat a via rural, amb inici a la "ctra. de Sineu, en la partió de les parcel·les cadastrals 3/150 i 3/176", final a la "parcel·la cadastral 3/106", i una llargària de 1310 m. Aquest traçat del camí coincideix amb el que s'ha considerat en aquest catàleg.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000. El camí continua per dins del comellar de sa Maniga fins a la partió del terme.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix com a "Camino de la Atalaya", continuant per dins del comellar de sa Maniga fins a la partió de terme.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Només apareix el tram 1 com a part del camí a Son Sanxo.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Només apareix fins a l'inici del comellar d'es Pelassos.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. Solament apareixen els trams 1 i 2.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix completament, excepte els darrers 150 m abans de les cases de ses Moletes, amb el nom de carreró de Son Sanxo.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb el nom de "Camino Viejo de la Atalaya". Solament figuren els trams 1 i 2.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix grafiat fins a gairebé la partió del terme de Palma, així com una branca del camí de cap a la Tanca Nova.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix grafiat fins el final del tram 2, així com una branca del camí de cap a la Tanca Nova.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Apareix grafiat fins el final del tram 2, així com una branca del camí de cap a la tanca Nova.

(10) CAMÍ DE SES COVES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: ctra. PM-304 Accés PM-302 a Santa Eugènia.

FINAL: nucli urbà de ses Coves.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- Obres per part de l'administració.
- *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3,5 - 4 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Ses Coves.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Nucli urbà de ses Coves.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Caminet de ses Coves.
- Camí des pou de ses Coves.

OBSERVACIONS: -

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Un veïnat oferí, com reflecteix l'acta de la sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia, una subvenció de 40.000 pts per a reparar l'asfalt del camí de ses Coves. El 24 d'agost de 1968, l'oferta econòmica per a contribuir a l'asfaltat "del camino vecinal que conduce al caserio de Ses Coves" fou retirada per l'esmentat particular, davant la negativa de la resta de veïnats a contribuir de la mateixa manera en el projecte de reparació asfàltica (A.M.S.E. Sig. 48).

És un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugènia a Covas (bueno) y Refal (malo)", amb una longitud de 2,5 km (A.M.S.E. Sense signatura).

El mes de maig de 1986 apareix un projecte de neteja dels laterals de diversos camins, entre els quals hi ha el camí de ses Coves (A.M.S.E. Sig. 234).

En el capítol X de les *Normes Subsidiàries de Planejament* del terme de Santa Eugènia (1989), titulat "Red Viaria", trobam un llistat dels camins asfaltats de propietat municipal, entre els quals apareix el "Camino de acceso al núcleo de Ses Coves desde la Carrta. de Santa Maria" (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix, amb el nom de camí de ses Coves a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "ctra. de Santa Maria, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/20 i 1/726", final al "nucli urbà de ses Coves", i una llargària de 390 m.

Apareix formant part del camí anomenat Camins de Ses Coves, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per Son Mascaró i ses Coves".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(11) CAMÍ DES POU DE SES COVES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2
699-1-3

INICI: nucli urbà de ses Coves.

FINAL: creuer amb el camí des comellar des Rafal.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 2,75 m.
Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Pou de ses Coves.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Pou de ses Coves.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de ses Coves.
- Camí des comellar des Rafal.
- Camí des comellar des Batzers.

OBSERVACIONS: -

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

És un dels camins a càrrec de l'Ajuntament que podem veure en un expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugènia a Covas (bueno) y Refal (malo)", amb una longitud de 2,5 km (A.M.S.E. Sense signatura).

Apareix, amb el nom de camí des pou de ses Coves a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli urbà de ses Coves", final al "camí Comella des Betzers", una llargària de 250 m i asfaltat.

Apareix formant part del camí anomenat Camins de Ses Coves, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per Son Mascaró i ses Coves".

- Forma part de l'itinerari anomenat "Ermita de Son Seguí-Ses Covetes" del llibre *50 excursiones a pie por la isla de Mallorca* (Font, 1964), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala

1/25.000. Full 699-IV.

Consell General Interinsular, C.G.I. (1980) *Mapa de Mallorca*, escala 1/10.000.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

Plànol de *Santa Eugènia*. *Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia *Plano del término con las carreteras y camino existentes* (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(12) CAMÍ DES COMELLAR DES RAFAL/CAMÍ DES RAFAL

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: continuació del camí des pou de ses Coves, al creuer amb el camí des comellar des Batzers.

FINAL: es Rafal i continuació fins el camí de ses Olleries.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Camí a càrrec de l'ajuntament.
- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.
Amplada: 3,0 m.
Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn des de l'inici del camí, al creuer amb el camí des comellar des Batzers, fins a les cases des Rafal.

Tram 2:

Tipologia: carro.
Amplada: ?
Tipus de ferm: ?

Comprèn des de les cases des Rafal fins el camí de ses Olleries. El seu traçat no ha estat identificat.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Es Rafal.
- Comellar des Rafal.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes al tram 1 i molt difícil al tram 2.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets, reixetes i obert al tram 1.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Cases des Rafal.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo al tram 1.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets al tram 1.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí des pou de ses Coves.
- Camí des comellar des Batzers.
- Camí des comellar des Rafal al puig de Santa Eugènia.
- Camí vell de s'ermita.
- Camí des puig de Son Segui o d'en Marron, per Can Sineu.
- Camí de ses Olleries.

OBSERVACIONS:

El traçat del tram 2, des de les cases des Rafal fins el camí de ses Olleries no ha estat identificat. Tanmateix la seva existència apareix perfectament registrada a la cartografia consultada (veure apartat de cartografia localitzada), on el camí des Rafal te continuïtat des de les cases des Rafal fins al camí de ses Olleries.

Per altra banda a la documentació localitzada del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971 (A.M.S.E. Sense signatura), el camí a càrrec de l'ajuntament inclou ambdós trams. Tot i que la documentació posterior referida al camí des Rafal només considera el tram 1.

Actualment, el traçat del tram 2 no es reconeix amb facilitat. Els informadors locals han confirmat la seva existència encara que pel que fa al seu traçat les informacions son contradictòries, fins i tot alguns han confirmat l'existència d'un camí de ferradura que discorria per damunt de les cases des Rafal fins el de ses Olleries i del que hem localitzat alguns portells i trossos.

El traçat del tram 2 no apareix grafiat als mapes 1/5.000 i 1/25.000 d'aquest catàleg.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

És un dels camins a càrrec de l'Ajuntament de Santa Eugènia que podem veure en un

expedient previ a la presentació del Pla Provincial d'Obres i Serveis pel bienni 1970-1971, com a camí de "Santa Eugènia a Covas (bueno) y Refal (malo)", amb una longitud de 2,5 km (A.M.S.E. Sense signatura). D'acord amb aquesta distància de 2,5 km el camí comprendria des de la carretera de Santa Eugènia, per ses Coves i es Rafal, fins al camí de ses Olleries, així com apareix grafiat al plànol de la Cartografia Militar de España, 699-IV (Servicio Geográfico del Ejército, 1960). Tanmateix en aquest camí, el traçat del tram 2 des de les cases des Rafal fins el camí de ses Olleries, no ha estat identificat.

El 18 d'octubre de 1979, en sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia, el batle proposà a la corporació "la necesidad de la posible reforma de pavimentación del casco del caserío de Ses Covas, así como del camino llamado des Rafal que se inicia en el mentado caserío, por haberlo interesado varios vecinos del dicho lugar" (A.M.S.E. Sig. 51). Aquest document solament fa referència al tram 1.

A petició de l'ajuntament de Santa Eugènia, el Consell Insular de Mallorca redactà i aprovà el projecte de la pavimentació del camí des Rafal (1980), amb inici al nucli urbà de Ses Coves i una distància de 900 m. Comprenia també "desbroce y limpieza de laterales en los 900 m de longitud del Camino" (A.M.S.E. Sig. 230/2). En el croquis que apareix del camí, aquest continua fins a connectar amb el camí de ses Olleries, tanmateix que els 900 metres del camí només comprenen el camí fins a les cases des Rafal (tram 1).

Apareix, amb el nom de camí des comellar des Rafal a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí Comella des Betzers", final a la "finca Es Rafal", una llargària de 580 m, una amplada mitjana de 2,5 m i asfaltat. Només fa referència al camí fins a les cases des Rafal que coincideix amb l'inici i final del tram 1 que hem considerat en aquest catàleg.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari anomenat "Ermita de Son Seguí-Ses Covetes" del llibre *50 excursiones a pie por la isla de Mallorca* (Font, 1964), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- Forma part de l'itinerari nº 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- A l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del pou de ses Coves, diu: "Precisament, la placeta que acull el pou responi a la necessitat d'espai per a l'abeurada de les guardes d'ovelles; les guardes més importants passaven en transhumància per aquest indret i, pel comellar des Rafal, continuaven cap a l'aljub de sa Cova".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000. Apareix grafiat completament fins el camí de ses Olleries.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix grafiat completament fins el camí de ses Olleries amb el nom de "Camino de las Cuevas".

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Apareix com a camí dolent fins a les

cases des Rafal, des d'on continua com a caminói i després camí, fins al camí de ses Olleries.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Apareix grafiat completament fins el camí de ses Olleries.

Plànol del Proyecto de Pavimentación asfáltica del Camino d'es Rafal (1980) (A.M.S.E. Sig. 230/2), escala 1/5.000. Apareix grafiat tot el camí fins al camí de ses Olleries.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. El tram 2 apareix com a caminói amb interrupcions fins prop del camí de ses Olleries.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Solament apareix el tram 1 i el final del tram 2.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Solament apareix el tram 1, fins a les cases des Rafal.

Plànol de *Santa Eugènia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix completament així com la continuació del camí fins el camí de ses Olleries.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix completament fins arribar al camí de ses Olleries.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Del tram 2 solament apareixen l'inici i el final del camí.

(13) CAMÍ DES COMELLAR DES BATZERS/CAMÍ DE SON MAIG

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2
699-1-3

INICI: continuació del camí des pou de ses Coves, al creuer del camí des comellar des Rafal.

FINAL: sa cova Llarga.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3,5 - 5 m.

Tipus de ferm: asfalt fins el creuer amb el camí de cas Binissalemer i la resta de terra.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ: -

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets i reixes.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo el tros asfaltat i regular la resta.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí des pou de sa Cova.
- Camí des comellar des Rafal.
- Camí des puig de Son Seguí, per cas Binissalemer.
- Camí a s'ermita de Son Seguí, per sa Cova Llarga.
- Continuació del camí fins a Son Maig.

OBSERVACIONS:

Tot i que a l'inventari de béns solament apareix documentada una llargada de 350 m, el camí continua fins a la partió de Son Maig i s'olivar de Jornets, tot i que els darrers 100 m són intransitables per la vegetació. Aquesta continuació del camí apareix perfectament grafiada al plànol del cadastre de Moreno (1858).

En quest catàleg solament hem considerat aquesta distancia de 350 m fins a la parcel·la cadastral 687, inclosa a l'inventari de béns.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

És un dels camins, a més del de Son Sanxo, Son Ferrando i Son Mascaró, que va ésser inclòs dins el projecte de la pavimentació asfàltica duta a terme per l'Ajuntament de Santa Eugènia l'any 1985 (A.M.S.E. Sig. 231). Apareix en aquesta relació de camins amb el nom de camí de Son Maig, des de l'inici del camí, al creuer amb el camí des comellar des Rafal, fins a creuer amb el camí de Cas Binissalemer.

Apareix, amb el nom de camí des comellar des Batzers a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí Comella des Rafal", final a la "Cova Llarga, en la parcel·la 687, pol·ligon 2", una llargària de 350 m, una amplada mitjana de 3 m i asfaltat.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- A l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del camí des pou de ses Coves, diu: "Dos minuts després del pou de ses Coves, a la dreta es dirigeix el camí de Cas Binissalemer, també dit es Putxet, i del comellar de ses Rotes".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000. Apareix completament, així com la seva continuació fins a la partió de Son Maig.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. Apareix tot el tram documentat com a inici del camí que continua per sa cova Llarga fins a l'ermita de Son Seguí.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. El camí continua fins a ses Rotes i s'olivar de Jornets.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Apareix completament, així com la seva continuació fins el camí de s'olivar de Jornets. També apareix el camí per sa cova Llarga, fins prop del puig de Son Seguí.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix amb una llargada d'uns 350 m coincidint amb el tros documentat.

Plànol de *Santa Eugènia Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix parcialment, només l'inici del camí.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(14) CAMÍ DE SON NEGRE/CAMÍ DE CAN PUJADES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: camí de ses Olleries.

FINAL: finca de Son Tano.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 - 3,5 (4) m.

Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn els primers 600 m, fins el creuer amb el camí que va a Can Pujades.

Tram 2:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 - 3,5 m

Tipus de ferm: terra.

Comprèn els darrers 200 m del camí, d'acord amb l'inventari de béns.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Can Caló.
- Son Rigo.
- Son Negre.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: fàcil.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets i reixetes.

LIMITACIONS DE PAS: -**CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -****ESTAT DEL CAMÍ:**

- Molt bo el tram asfaltat (tram 1) i molt dolent el tram 2 on, excepte els primers cinquanta metres, la resta està envaïda per la vegetació que impedeix el pas.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets a ambdós costats.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Ses Olleries.

OBSERVACIONS: -**DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**

El 28 de febrer de 1980, en sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia "se acordó por unanimidad solicitar del Consell General Interinsular de Baleares, la pertinente confección de los Proyectos Técnicos que a continuación se detallan en régimen de Cooperación Técnica total por falta de personal adecuado de este Ayuntamiento, de los caminos siguientes: Camino de Alquerias al Cementerio, llamado así mismo des Pou de Alquerias; Camino de Ses Planes que une el Cementerio con la carretera de Algaida y Sineu; Camino de Sancellas o Son Arrosa que une la Carretera de Algaida hasta el Término de Sancellas; Camino de Son Farrando y de Sa Siniota que ambos enlazan la carretera de Santa Maria con la carretera de Sancellas; camino Son Escaliva hacia Ca'n Fava y Sa Punta; Camino de Son Negre desde su iniciación en el Camino de Ollerías hasta su final (A.M.S.E. Sig. 51).

El mateix consistori, com reflecteix l'acta del 14 de juliol de 1981, acordà sol·licitar "del Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario subvención del 100 por 100 para las obras de pavimentación asfáltica de los caminos de Son Ferrando y Son Negre" (A.M.S.E. Sig. 52).

El 26 d'agost de 1983 la Corporació municipal donà compte del següent: "han empezado las obras de pavimentación asfáltica y adecentamiento de los caminos de Sa Torta, Sa Punta, Son Negre y otros" (A.M.S.E. Sig. 53).

Apareix en el projecte de pavimentació asfàltica del camí de Son Negre, de l'any 1984, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231). Comprèn des del camí de ses Olleries, fins a una llargada aproximada de 600 m, que coincideix amb el tram 1, inferior a la llargària total del camí.

Apareix inclòs en el camí de ses Olleries a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic

destinat a via rural, amb inici "límit urbà, en la partió de les parcel·les cadastrals 1/626 i 1/372", final a la "parcel·la cadastral 1/235" i una llargària de 2250 m.

Apareix inclòs en el Camí de ses Olleries, en el projecte de pavimentació asfàltica de camins municipals del terme de Santa Eugènia, de l'any 1994, redactat pel Consell Insular de Mallorca com a conseqüència de la concessió de cooperació tècnica total sol·licitada per l'Ajuntament de Santa Eugènia (A.M.S.E. Sig. 231).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- A l'itinerari nº 3 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del camí de ses Olleries, diu: "Immediatament, el camí de ses Olleries volta a la dreta, per la part posterior de Can Prim, mentre que a la nostra esquerra, a ponent, discorre el camí de Son Negre o de Can Pujades".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000. El camí apareix formant part del camí anomenat "Camino de las Ollerias" i continua fins arribar a Son Tano.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Apareix solament el tram 1. El camí continua fins a les cases de Son Tano Vell (Can Pujades).

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Només apareixen els primers 250 metres.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. Solament apareix el tram 1.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugenia*, escala aproximada 1/5.000.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(15) CAMÍ DE CAN QUELEU

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: camí de ses Olleries.

FINAL: Can Queleu.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 - 4,5 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ: -

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Regular, el ferm està asfaltat molt arrabassat i en mal estat.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de ses Olleries.

OBSERVACIONS: -**DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**

Apareix, amb el nom de "camí de Can Caleu" a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli de ses Olleries", final a "Can Caleu", una llargària de 100 m, una amplada mitjana de 4,5 m i està asfaltat.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

(16) CAMÍ DE CAN REÜLL

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: camí de Can Cantó.

FINAL: fins a una llargada de 100 m.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 m.

Tipus de ferm: formigó.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ: -

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Un pou i una pica al creuer amb el camí de Can Cantó.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Cantó.
- Continuació del camí en direcció al puig de Santa Eugènia.

OBSERVACIONS:

- Tot i només haver-hi documentada a l'inventari de béns una llargada de 100 m, el camí continua amb ferm de terra i mal estat, en direcció al puig de Santa Eugènia.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de camí de Can Rebull a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí de Can Cantó", final a "terreny particular", una llargària de 100 m, una amplada mitjana de 3 m i està asfaltat amb formigó.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb una llargada de 250 m.

(17) CAMÍ DES CORRAL DE S'ERA

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: camí de Can Cantó.

FINAL: fins a una llargada de 200 m.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 - 3,5 m.

Tipus de ferm: formigó.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ: -

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt dolent els primers 100 m amb el ferm arrabatat i bo els darrers 100 metres.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Cantó.

OBSERVACIONS:

- El camí continua en direcció al puig de Santa Eugènia, amb ferm de terra i pedres en mal estat, connectant amb una pista que arriba fins el cim del puig.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de camí des Corral de S'Hera a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí de Can Cantó ", una llargària de 200 m, una amplada mitjana de 3 m i 50 m asfaltats amb formigó.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Només l'inici del camí.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix grafiat amb una llargada de 300 m.

(18) CAMÍ DES PORTELL ESTRET/CAMÍ DES PUIG

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: camí de Can Cantó.

FINAL: proximitats des portell Estret.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: sí.

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 2,5 - 3,5 m.

Tipus de ferm: terra.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Can Cantó.
- Comellar des Negrets.
- Portell Estret.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets a ambdós costats.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Regular, amb les vores envaïdes per la vegetació.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Cantó.
- Camí des puig de Santa Eugènia.

OBSERVACIONS:

- En aquest camí s'inclou solament el tram que apareix documentat a l'inventari de béns com a camí des portell Estret. Tanmateix el camí continua fins el puig de Santa Eugènia i el monument del Sagrat Cor, que correspon al camí n° 37 d'aquest catàleg.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de camí des Portell Estret a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "camí de Can Cantó", final a "finca particular", una llargària de 200 m i una amplada mitjana de 1,5 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari anomenat "Ermita de Son Seguí-Ses Covetes" del llibre *50 excursions a pie por la isla de Mallorca* (Font, 1964), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- Forma part de l'itinerari n° 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- A l'itinerari n° 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan des de Santa Eugènia es dirigeixen al puig, diu: "... amb les cases de Can Cantó a la dreta, el camí de carro s'acaba, amb vista sobre el pinar del comellar des Negrets davant. En aquest punt, continuam pel camí de ferradura que surt per la nostra esquerra, denominat encara camí des Puig. Aquest camí puja pel coster i apareix emmarcat per parets de pedra seca... Després d'un tram de camí sense paret, entre estepes, a uns deu minuts de l'anterior bifurcació, arribam al cim del puig de Santa Eugènia..."

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix grafiat com a caminó.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

(19) ES TORRENTOT/SA COSTA/CAMÍ DE SES VOLTES/ CAMÍ DES PUIG

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: nucli urbà de Santa Eugènia

FINAL: camí de Can Cantó.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 5 m.

Tipus de ferm: formigó.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Ajuntament.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Cantó.

OBSERVACIONS: -**DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**

En sessió plenària del 28 de desembre de 1984 l'ajuntament taujà "teniendo en cuenta que no se ha recibido subvención alguna para el bacheo asfáltico de los caminos Ollerías y es Torrentot, obras solicitadas dentro del Plan de Obras y Servicios para 1984, el Ayuntamiento acordó solicitar del Consell Insular de Mallorca si fuera posible conceder alguna ayuda econòmica" (A.M.S.E. Sig. 54).

El 31 de maig de 1985 l'Ajuntament de Santa Eugènia acordà: "1º.- Declarar de reconocida urgencia las obras de Realización del firme asfáltico del camino Son Ferrando, Son Sancho y bacheo asfáltico de Ollerias y Torrentot como consecuencia de las necesidades apremiantes que demandan una pronta ejecución" (A.M.S.E. Sig. 54).

L'Associació de propietaris d'es Puig, el 6 de Novembre de 1991, enviaren una carta al batle de Santa Eugènia donant la seva opinió sobre el projecte de pavimentar amb formigó el camí des Puig o camí des Torrentot, i suggerint el diàleg entre la comissió d'obres i la seva associació, a fi de "aprovechar la ocasión para parchear el camí D'Es Puig que desde que se asfaltó, de ello hace mas de una decada, no ha tenido ningún tipo de mantenimiento por parte del Ayuntamiento" (A.M.S.E. Sig. 231).

L'Ajuntament de Santa Eugènia signà un conveni de col·laboració (1991) amb la Conselleria d'Economia i Hisenda del Govern Balear, per fer front a la reparació dels danys ocasionats per les pluges torrencials en la pavimentació del camí des Torrentot (A.M.S.E. Sig. 231).

Apareix, amb el nom de camí de Ses Voltes a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "casc urbà", final al "camí de Can Cantó", una llargària de 250 m i una amplada mitjana de 5 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari anomenat "Ermita de Son Seguí-Ses Covetes" del llibre *50 excursiones a pie por la isla de Mallorca* (Font, 1964), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- Forma part de l'itinerari nº 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

- A l'itinerari nº 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), diu: "... i després de deixar l'Ajuntament a l'esquerra continuam pel camí des Puig, per una pujada rosta amb sòl encimentat, anomenada sa Costa i també es Torrentot".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

(20) CAMÍ DE CAN CANTÓ

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: Can Gaspar.

FINAL: Can Cantó, camí des portell Estret.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 4 m.

Tipus de ferm: asfalt i formigó.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Son Ventura.

- Can Cantó.

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Un pou i una pica al creuer amb el camí de Can Reüll.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Paret i marge.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Vic o des Puig.
- Camí de ses Voltes.
- Camí de Can Reüll.
- Camí des corral de s'Era.
- Camí des portell Estret.

OBSERVACIONS:

- Forma part de l'anomenat, genèricament, camí des Puig.
- D'acord amb l'inventari de béns el camí comprèn des de Can Canto fins a Can Gaspar, el que representa una llargada d'uns 350 m, superior a la dels 200 m que apareix al mateix inventari.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de camí de Can Cantó a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a "Can Cantó", final a "Can Gaspar", una llargària de 200 m, una amplada mitjana de 4 m i està asfaltat.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari anomenat "Ermita de Son Seguí-Ses Covetes" del llibre *50 excursiones a pie por la isla de Mallorca* (Font, 1964), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".
- Forma part de l'itinerari nº 5 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per al puig de Son Seguí o d'en Marron".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Al final del camí continua fins a les cases des Pinar.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

(21) CAMÍ DE CAN VIC/CAMÍ DES PUIG

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-3

INICI: nucli urbà de Santa Eugènia.

FINAL: Ses Penyes, proximitat del Puig.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: sí.

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 1 - 2 (5) m.

Tipus de ferm: terra i pedra.

Comprèn des del nucli urbà fins al camí de Can Cantó.

Tram 2:

Tipologia: carro.

Amplada: 3 - 4 m.

Tipus de ferm: formigó fins a Can Vic i terra la resta.

Comprèn des del camí de Can Cantó fins a les proximitats del puig.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ: -

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS:

- Un portell amb una cadena al punt on el camí finalitza.

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Cases de Can Vic.
- Pous al llarg del tram 2.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt dolent al tram 1, on el ferm està arrabassat, envaït per la vegetació i no permet el pas de vehicles. Regular al tram 2, on els darrers metres estan envaïts per la vegetació.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets.
- Escalons en alguns trossos del tram 1.
- Clavegueres a les parets del tram 2 par a recollir i conduir l'aigua de pluja fins els nombrosos pous que hi ha a la vora del camí.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Camí de Can Cantó.

OBSERVACIONS:

- Tot i haver-hi documentats una llargada de 400 m del camí, aquest continua fins arribar a un portell a la dreta que duu fins a un pou i unes tanques.

- D'acord amb els informadors locals, aquest camí és conegut amb el nom de camí des Puig, mentre que l'altre, nº 19 d'aquest catàleg, seria el camí de ses Voltes o es Torrentot.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de camí de Can Vic a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli urbà", final a "Ses Penyes", una llargària de 400 m i una amplada mitjana de 3 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. Només apareix el tram del camí prop de Can Vic.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Completament excepte els darrers 100 m que no apareixen grafiats.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000. Apareix amb una llargada d'uns 300 des del nucli urbà.

(22) CAMÍNET DE SES COVES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: ctra. de Santa Maria a Santa Eugènia.

FINAL: nucli urbà de ses Coves, al camí de ses Coves.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Reobertura del camí per ordre de l'Ajuntament.
- Camí veïnal.
- Camí d'us públic.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: ferradura.

Amplada: 0,8 m.

Tipus de ferm: terra.

Comprèn des de la ctra. de Santa Maria fins a les proximitats des Pinar.

Tram 2:

Tipologia: carro.

Amplada: 4 -5 m.

Tipus de ferm: asfalt.

Comprèn un petit tram del camí per accedir a les cases des Pinar des de la carretera de Santa Maria.

Tram 3:

Tipologia: ferradura i carro.

Amplada: 1,3 m el de ferradura i 3 m el de carro.

Tipus de ferm: terra.

Comprèn des del camí des Pinar fins a les Coves. És un camí de ferradura amb un centenar de metres de camí de carro al mig, prop de Son Vidal, i al final del camí, prop de les cases de Son Sastre.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Es Pinar.

- Son Vidal.
- Can Sastre.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: difícil el tram 1 i fàcil la resta.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: sí, un cartell a les cases des Pinar.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Tram 1: reixetes i obert.
- Tram 2: obert.
- Tram 3: reixetes i obert.

LIMITACIONS DE PAS: -**CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:**

- Cases de Son Sastre.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt dolent, excepte el tros de carro, prop de les cases des Pinar i de Son Vidal.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -**ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:**

- Camí de ses Coves.

OBSERVACIONS:

- Els primers 100 m del camí són pràcticament intransitables. Tot i que pel tancament amb reixeta d'una finca s'ha respectat el traçat del camí, aquest està absolutament impracticable, envaït per la vegetació i les pedres, i en alguns trossos ha estat llaurat.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

A un expedient que es troba dins les diligències judicials de Santa Maria, datat el 31 de maig de 1790, veiem una causa civil entre Sebastian Sastre i Pablo Vidal "ambos vesinos del lugar llamado las Covas, sobre y en razon de pretender el actor, que el ante dchoº Pablo Vidal cometió atentado con el echo de haver serrado con vardisa, el camino o paso, que de dchoº lugar va a Sta. Eugènia cuyo paso o camino siempre y desdeque tienen noticia los hombres, ha estado libre y se ha pasado por el, sin contradiccion, ni impedimento alguno"; Andreu Cañellas, Batle Reial de Sta. Maria, dictà la sentència: "proveho y declaro que Sebastian Sastre ha provado como devia su intención, doyla por bien porvada, y que Pablo Vidal no ha provado la suya, aqui en condeno en haver de reponer el Atentado en el modo que estava antes a sus costas, dejando libre, el paso o camino de que se trata" (A.M.S.M. Justicia. Sig. 669/1).

És un dels camins que podem veure en el croquis que acompanya la memòria elaborada per l'ajuntament sobre entitats de població de Santa Eugènia, amb data de 10 de febrer de 1940, per dur a terme "la Estadística de Entidades de Población y sus Edificaciones". Aquest camí apareix grafiat amb el nom de "camino vecinal a las Covas" (A.M.S.E. Sense signatura). Amb data de 30 de gener del mateix any, en un altre croquis duplicat de l'anterior, apareix grafiat amb el nom de "camino municipal a las Covas" (A.M.S.E. Sig. 227/1).

A l'acta de la sessió plenària del 29 d'abril de 1969 l'ajuntament taujà informà "del contenido del escrito que varios vecinos, el 20 de febrero pasado, dirigiera al Ayuntamiento dándole cuenta y denunciando las obras de cierre del camino o senda que conduce desde Santa Eugènia al Caserío de Ses Coves, que llevaba a cabo el propietario de Son Capó"; el consistori decidí investigar les escriptures de l'esmentat camí per a contestar al veïnat "que el repetido camino o senda es público por figurar en un plano antiguo que obra en este Ayuntamiento y llevar destinado al tránsito desde tiempos inmemoriales" (A.M.S.E. Sig. 48).

Un altre problema de pas sorgí, segons reflecteix l'acta del mateix consistori del 17 de setembre de 1988, "entre los vecinos de Es Pina y D. Miguel Mulet en torno al camino público caminet de Ses Coves", per una qüestió de remarcació del seu traçat (A.M.S.E. Sig. 55). El 30 de gener de 1989 D. Gabriel Mulet Bibiloni va presentar un interdicte per a retenir i recobrar la possessió del caminet de ses Coves i el 15 d'abril del mateix any la sentència deia: "se condena al Ayuntamiento a que reponga las cosas al estado anterior que tenía el Caminet de Ses Coves, retirando los hitos o mojones"; davant això, l'ajuntament decidí per unanimitat "proceder a la formalización del expediente de deslinde en forma del Caminet de Ses Coves, que una vez finalizado fijaría el trazado exacto y definitivo del mencionado sendero" (A.M.S.E. Sig. 55).

Un altre problema de pas sorgí el 2 de setembre de 1989, quan el saig denuncià "que en el caminet de Ses Coves a su paso en el tramo que linda con terrenos propiedad de Doña Isabel Vidal Verdera se ha colocado unas barreras cerradas con candado que impiden el acceso a dicho camino". El dia 30 del mateix mes "el Sr. Alcalde manifiesta que se le comunicó el acuerdo tomado en el último pleno del recurso de reposición interpuesto por Doña Isabel Vidal Verdera contra el acuerdo del Pleno del Ayuntamiento de día 2 de setiembre por el cual el Ayuntamiento requiere a la recurrente para que deje libre el paso por el Caminet de Ses Coves". Respecte a aquests fets el consistori taujà acordà comunicar als veïnats que qualsevol altre problema que impedis o dificultàs el pas per l'esmentat caminet es possaria en coneixement dels Tribunals de Justícia (A.M.S.E. Sig. 55).

Finalment, l'ajuntament decidí, en sessió del 23 d'octubre de 1989, "vista la sentencia del juez de primera instancia nº 4 en el sentido de que el Ayuntamiento para actuar en el camino debe proceder a su deslinde, vistas las actas tendentes al deslinde propone al Pleno acordar el deslinde del caminet de Ses Coves" (A.M.S.E. Sig. 55).

De fet a l'arxiu municipal de Santa Eugènia es troba un expedient del plet sobre el caminet de ses Coves, que inclou un croquis del "deslinde del replanteo Camí de ses Coves (1993)" i fotografies certificades davant notari). A més hi trobam la "remarcacion camino Caminet de ses Coves" (1988), i la contesta del misser de l'Ajuntament de Santa Eugènia, de l'11 d'abril de 1991 on, entre d'altres coses, diu: "a la contraparte nunca se le ha dicho que el caminet fuera de propiedad del Ayuntamiento de Santa Eugènia, sino que ese camino es de uso público. El Ayuntamiento no hace sino que intentar, y evitar, que ni los Sres. Mulet y Bibiloni, ni cualquiera otra persona, se apropien ni usen con exclusividad ese caminet que, siendo de uso público, tienen acceso por el mismo cualesquiera vecino de Santa Eugènia" (A.M.S.E. Sense

signatura).

Apareix, amb el nom de caminet de ses Coves a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici al "nucli urbà de Ses Coves", final a la "carretera de Santa Eugènia a Santa Maria", una llargària de 1000 m, i una amplada mitjana de 0,5 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per Son Mascaró i ses Coves".

- A l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan parla del camí de Son Mascaró, diu: "a l'altra banda de la carretera, hi arriba el caminet de ses Coves, que ara coincideix amb el camí del segon xalet nou; aquest punt serà on tancarem el circuit al final de l'itinerari".

- A l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), quan es dirigeix des de ses Coves a Santa Eugènia, diu: "..., ja que proposam abandonar el camí ample de ses Coves i anar pel caminet de tres peus de ses Coves".

"La carrera de Son Sastre ens permet entrar en el camí de tres peus que va a Santa Eugènia per les cases des Pinar, una via antiga que es coneix amb el nom de caminet de ses Coves".

"De les cases des Pinar, reprenem la caminada, en davallada pel camí asfaltat, amb bona vista panoràmica sobre ses Alqueries i la plana de Son Mascaró que, en segon terme, s'estén pla enllà. Aviat, a una cinquantena de metres cap a la dreta, abans d'un garrover gran, continua es Caminet, per la qual cosa deixam de banda el camí des Pinar i voltam a la dreta; passam una barrera de fusta i, sense perdre altura, amb pins a la dreta i ametlers a l'esquerra, tres minuts després d'anar pel caminet, després d'una caseta antiga que deixam a la dreta, arribam vora un xalet nou, punt on el caminet davallava cap a l'esquerra; així ho feim també ara, però amb el camí més ample, ja que coincideix amb el del xalet. Ben aviat, després de deixar a la dreta el camí del segon xalet nou, enllaçam amb la carretera principal de Santa Eugènia, que agafam cap a la dreta, just davant el camí de Son Mascaró."

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000. Apareix completament, excepte els primers 100 del tram 1 que comuniquen amb la carretera de Santa Maria.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Només apareix el tram 2 com a part del camí des Pinar.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Solament apareix un tros que forma part del camí que des de Can Cantó arriba fins a les cases des Pinar.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. Apareix parcialment el tram 1 i tot el tram 2.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix completament, excepte el tram 1.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix el traçat original fins a la carretera de Santa Maria a l'alçada del camí de Son Mascaró.

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1). Apareix el traçat original fins a la carretera de Santa Maria a l'alçada del camí de Son Mascaró.

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia. Apareix el traçat original fins a la carretera de Santa Maria a l'alçada del camí de Son Mascaró.

(23)CAMÍ DE SES ROTES

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: ctra. de Santa Maria a Santa Eugènia.

FINAL: ses Rotes, continuació amb el camí que comunica amb el camí de s'olivar de Jornets.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: -

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 2,9 - 3,5 m.

Tipus de ferm: terra.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Ses Rotes.

SEGUIMENT:

a) Dificultat: sense problemes.

b) Fites: no.

c) Pintades: no.

d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets, obert i reixetes.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Continuació del camí fins el camí de s'olivar de Jornets.

OBSERVACIONS:

- El camí continua fins a ses Coves pel camí de s'olivar des Jornets, tanmateix en aquest catàleg solament s'ha inclòs el tram documentat a l'inventari de béns, amb una distància de 600 m des de la ctra. de Santa Eugènia.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Apareix, amb el nom de "camí de Ses Rodes" a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "carretera de Santa Eugènia a Santa Maria", final a "L'Olivar des Jornet", una llargària de 600 m i una amplada mitjana de 3 m.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA: -**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*. Apareix tot el camí fins a ses Coves, pel camí que comunica amb el camí de s'olivar de Jornets.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV. Apareix tot el camí fins a ses Coves, pel camí que comunica amb el camí de s'olivar de Jornets.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000. Apareix tot el camí fins a ses Coves, pel camí que comunica amb el camí de s'olivar de Jornets.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix tot el camí fins a ses Coves, pel camí que comunica amb el camí de s'olivar de Jornets.

(24) CAMÍ DE SON MASCARÓ

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: ctra. PM-304 accés PM-302 a Santa Eugènia, Km 9,8.

FINAL: ctra. de Santa Maria a Sencelles PM-302, Km 6,0.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- Camí públic.
- *Inventari de Béns Municipals (1991).*

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 2,6 - 3,0 m.

Tipus de ferm: asfalt aproximadament fins els primers 400 m, i la resta terra.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Camí de Son Mascaró.
- Cas Patró.
- Ca sa Polla.
- S'Olivaret.
- Son Mascaró.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets en el tram prop de les cases de Son Mascaró.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS:

- Pou i síquia de Son Mascaró.
- Cases de Son Mascaró.

ESTAT DEL CAMÍ:

- Molt bo el tram asfaltat i bo la resta.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS:

- Parets prop de Son Mascaró.

ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA:

- Caminet de Cas Patró.

OBSERVACIONS:

- El camí creua l'antiga via fèrria Santa Maria-Felanitx.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

A l'acta de la sessió plenària de l'Ajuntament de Santa Eugènia del 30 de maig de 1981, s'acordà per unanimitat, en referència a les obres de pavimentació de camins, "la inclusió en el mentado programa de asfalto de caminos de Son Sancho o Llegitimes y sus ramales; Camino de Son Mateu; Camino de Son Mascaró y de Son Maig o Can Cantó hacia Ses rotes" (A.M.S.E. Sig. 52).

A la sessió plenària del 28 de setembre de 1984, es llegí una instància presentada per D. Bartolomé Vidal Coll "en la que se expone que en su dia en representación de la propiedad del predio Son Mascaró solicitó a este Ayuntamiento permiso para instalar barreras en el camino que cruza el predio, siendo denegada dicha autorización por entender que dicho camino era público" (A.M.S.E. Sig. 54).

És un dels camins, a més del de Son Sanxo, Son Ferrando i de Son Maig, que va ésser inclòs dins el projecte de la pavimentació asfàltica duta a terme per l'Ajuntament de Santa Eugènia l'any 1985 (A.M.S.E. Sig. 231).

A la sessió del mateix ajuntament del 24 de gener de 1989, on es tractava la demanda existent sobre el caminet de ses Coves i la titularitat del camí, "se dan ejemplos de caminos públicos como el de Son Mateu o de Son Mascaró que en algún momento han querido ser cerrados, no siendo posible debido a su carácter" (A.M.S.E. Sig. 55).

L'Ajuntament de Santa Eugènia, en sessió plenària del 27 de maig de 1989, féu saber de la possibilitat d'aconseguir subvencions de part de la Conselleria d'Agricultura i Pesca per asfaltat de camins rurals, i considerava que un dels camins que podia optar a les subvencions era el camí de Son Mascaró. El propietari del predi, D. Bartolomé Vidal, "pidió que no se efectuara, ya que la mejora de camino aumentaria el tráfico por delante del predio y por consiguiente disminuirá la tranquilidad. El Sr. Alcalde sugiere la posibilidad de asfalto del camino hasta la linde de la finca Son Mascaró, no perjudicando de esta manera a los demás propietarios de fincas lindantes con el camino". Així, el 22 de juliol el mateix ajuntament decidí sol·licitar la inclusió del camí de Son Mascaró dins el pla de camins rurals que s'havia

de dur a terme entre 1989 i 1992 (A.M.S.E. Sig. 55).

Apareix, amb el nom de camí de Son Mascaró a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "carretera de Santa Eugènia a Santa Maria", final a la "carretera de Sencelles a Santa Maria", una llargària de 800 m, una amplada mitjana de 4,5 m i la meitat del camí està asfaltat.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari n° 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per Son Mascaró i ses Coves".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix amb el nom de "Camí de Son Mascaró".

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.

(25) CAMÍ DES PINARET

FULLS MAPA 1/5000:

699-1-2

INICI: ctra. PM-304 Accés PM-302 a Santa Eugènia.

FINAL: ctra. de Santa Maria a Sencelles PM-302.

DOCUMENTACIÓ LOCALITZADA: sí.

TIPUS:

- Obres per part de l'administració.
- *Normes Subsidiàries de Planejament* de Santa Eugènia (1989).
- *Inventari de Béns Municipals* (1991).

INTERÈS CONSTRUCTIU: -

INTERÈS EXCURSIONISTA: sí.

TIPOLOGIA:

Tram 1:

Tipologia: carro.

Amplada: 4 m.

Tipus de ferm: asfalt.

TOPÒNIMS PROPERS AL CAMÍ:

- Es Pinaret.
- Camí de Son Ferrando.

SEGUIMENT:

- a) Dificultat: sense problemes.
- b) Fites: no.
- c) Pintades: no.
- d) Cartells indicadors: no.

TIPUS DE LIMITACIÓ LATERAL:

- Parets.

LIMITACIONS DE PAS: -

CONSTRUCCIONS PROPERES D'INTERÈS: -

ESTAT DEL CAMÍ:

- Bo.

ELEMENTS CONSTRUCTIUS: -**ALTRES CAMINS AMB ELS QUE COMUNICA: -****OBSERVACIONS:**

- El camí creua l'antiga via fèrria Santa Maria-Felanitx.

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 30 d'octubre de 1980 l'Ajuntament decidí sol·licitar la inclusió dins el pla d'obres i millores territorials de l'I.R.Y.D.A (Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario) de les obres de pavimentació asfàltica del camí des Pinaret (A.M.S.E. Sig. 51).

Amb el nom de camí de Son Ferrando, és un dels camins, a més del de Son Sanxo, Son Mascaró i de Son Maig, que va ésser inclòs dins el projecte de pavimentació asfàltica dut a terme per l'Ajuntament de Santa Eugènia l'any 1985 (A.M.S.E. Sig. 231).

Al plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989) de les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, forma part del sistema general de comunicacions (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Apareix, amb el nom de camí des Pinaret a *l'Inventari de Béns Municipals* (Ajuntament de Santa Eugènia, 1991), com a camí rural de domini públic, afecte a ús públic destinat a via rural, amb inici a la "carretera de Sencelles", final a la "carretera a Santa Maria", una llargària de 500 m, una amplada mitjana de 5 m i asfaltat.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA LOCALITZADA:

- Forma part de l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), anomenat "Itinerari per Son Mascaró i ses Coves".

- A l'itinerari nº 4 del llibre *Conèixer Santa Eugènia* (Valero, 1996), diu: " El camí des Pinaret apareix asfaltat i tancat de paret baixa". A una nota del autor, diu: "Hi ha gent que el camí des Pinaret li diu de Son Ferrando; sembla més correcte denominar camí de Son Ferrando al camí que va en paral·lel i més a ponent que el des Pinaret. Encara hi ha un altre camí més a ponent, vora la carretera de Sencelles, que és el de sa Siniota".

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

Moreno Ramirez, Pedro (1858) *Plano Geométrico del término jurisdiccional de Santa Eugenia*, escala 1/10.000.

Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral (1955) *Término Municipal de Santa Eugenia. Bosquejo Planimétrico*, escala 1/25.000.

Mascaró Pasarius, J. (1958) *Mapa General de Mallorca*.

Servicio Geográfico del Ejército (1959-1962) *Cartografía Militar de España*, escala 1/25.000. Full 699-IV.

Instituto Geográfico Nacional (1985) *Mapa Topográfico Nacional*, escala 1/25.000.

Plànol de *Zonas a proteger por su valor rústico, forestal y de paisaje* (1989). A les Normes Subsidiàries de Planejament de Santa Eugènia, fase d'ordenació, escala 1/10.000.

Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, C.O.P.O.T. (1994). *Mapa Topogràfic Balear*, escala 1/5000. Apareix amb el nom de camí de Son Ferrando.

Ajuntament de Santa Eugènia (sense data) *Plànol del Cadastre del terme municipal de Santa Eugènia*, escala aproximada 1/5.000.

Plànol de *Santa Eugenia. Plano de carreteras y caminos existentes* (sense data), escala aproximada 1/25.000 (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Santa Eugènia Plano del término con las carreteras y camino existentes (sense data), sense escala (A.M.S.E. Sig. 227/1).

Plano del Termino municipal de Santa Eugènia. Plànol del cadastre de Santa Eugènia (sense data). Ajuntament de Santa Eugènia.